

versos episcopos per Illyricum consistentes; inter Acta A Synodi Rom. sub Bonifacio II a Luca Holstenio producta in *Collectione Bipart. Rom.* part. 1 pag. 90 sqq. 1644 et 1654. Parisiis; in-fol. Sixti III P. ascriptus Liber de divitiis et Epistola de malis doctoribus, operibus lidei et de iudicio futuro; item Liber de castitate ad quemdam vere Christianum; in *Bibl. PP.* T. V.

1671. *Lutetiæ Parisiorum*; in-fol. Vita, Epistolæ et Decreta Sixti papæ III; in *Conciliis Labbei et Cossartii* T. III: videlicet: 1° ad Cyrillum inter Acta conc. *Ephes.* part. III, cap. 41, pagg. 1175; 2° ad Joannem Antiochenum, ibidem pagg. 1178, et iterum pagg. 1261, 1262; 3° ad Orientales, pagg. 1263-65. Ibidem incipiunt Acta expurgationis et accusationis *Polychronii* juxta tres Crabbei editiones usque ad pagg. B 1283.

1677. *Lutetiæ Parisiorum*, apud Franc. Muguet; in-4°. Xysti papæ Romæ, successoris Cœlestini, ad Cyrillum Epistolæ duæ, ex codicis ms. Colbertino recens editæ Græce cum Latina versione editoris Joann. Bapt. Cotelerii in *Monum. Eccl. Gr.* T. I, pagg. 42-47. Incipit prior *Lætatus sum*, alter *Gratiam habentes Dea*.

1677. *Lugduni*; in-fol. Sixti III P. M. Liber de divitiis, Liber de castitate, et Epistola de malis doctoribus, quæ perperam pridem eidem tribuuntur; in *Max. Bibl. PP.* T. VII.

1683. *Parisiis*, apud Franc. Muguet; in-fol. Xysti papæ Epistolæ duæ: ad Cyrillum a Cotelerio Gr. et Lat. editæ; in *nova Conciliorum Collectione Stephani C Baluzii* T. I, pagg. 657-62.

SÆCULO XVIII.

1713. *Parisiis*, e typogr. Regia; in-fol. Xysti papæ III Epistolæ tres ad Cyrillum Alexandrinum, quarum duæ posteriores Gr. Lat. a Cotelerio editæ; et una ad Joannem Antiochenum; in *Harduini Conciliis* T. I, pagg. 1707-1714.

1721. *Parisiis*; in-fol. S. Xysti III papæ, Epistolæ

et Decreta, undequaque collectæ et chronologicè ordinatæ, insuper notis criticis et historicis et admonitionibus illustratæ a Petro Constantia, in *Epistolis Pontif. Rom.* T. I, pagg. 1229-72. Insertæ sunt: 1° post secundum, *Epistola Joannis Antiocheni ad Xystum*, Gr. Lat. ser. circa a. 453, et ibidem; 2° *epistola Eutherii Thyansenis episcopi et Helladii Tharsensis ad eundem*, ser. eodem anno. Accedit a pagg. 1275 ad 1280 *Natitia reliquorum scripturarum, quæ ad Xystum attinent*, et in *Appendice* hujus tomi *Gesta Expurgationis Xysti* cum notis et admonitione pagg. 111-124. Atque in his omnis hæc præstantissima *Constantii* opera subsistit. Ex præfatione quidem discimus, magnam adhuc partem ejus in mss. autographis beati auctoris latere, et sperabamus, si non omnem laudati viri lucubrationem aliquis ex congregatione Maurina foras daturus esset, fore tamen, ut in progressu operis splendidissimi, quod nuper Patres isti inchoaverant, collectionem dico omnium Gallie Conciliorum Sirmondiana longe auctiorem et ornatiorem, ea saltem pontificum Romanorum monumenta, quæ ad Gallicanam Ecclesiam pertinent, quæ sane nec pauca sunt, nec minimi momenti, Constantii manu perpolita prodirent. Sed fefellerunt, immo abruperunt spem jucundissimam turbulentissima, in quæ nunc Gallia incidit tempora.

1761. *Florentiæ*; in-fol. Vita, Epistolæ et Decreta Sixti papæ III; in *Collectione ampliss. Concilior.* curante Mansio T. V, pagg. 1150-1156. Scilicet duæ priores epistolæ non hoc loco, sed inter Acta concilii *Ephesini* exscriptæ sunt. Succedunt hic a pag 1162 *Acta Expurgationis*, etc.

1773. *Venetis*; in-fol. S. Xysti III papæ Epistolæ et Decreta, quibus nonnulla intexta ad eundem sanctum pontificem pertinentia ex editione V. C. *Petri Constantii*; in *Bibl. PP. et SS. Vet. Eccl. Andreæ Gallandii* T. IX, pagg. 518-552. Additæ sunt notæ ex Constantio selectæ, accessitque capite 19 *Præleg.* dissertatio de Xysto.

XYSTI III PAPÆ EPISTOLÆ ET DECRETA,

Quibus nonnulla intexta

AD EUMDEM PONTIFICEM PERTINENTIA.

(Ex edit. Epist. Rom. Pont. P. Constantii, apud Gallandium Vett. Patr. Bibl. tom. IX.)

MONITUM IN DUAS EPIST. SEQUENTES.

1. E Græco exemplari Regiæ bibliothecæ primum a Joanne Baptista Cotelerio erutæ, Latinitate donatæ ac Monumentarum Græcorum tomo I vulgatæ sunt illæ epistolæ. Eisdem subinde Steph. Baluzius in nova collectione conciliorum pag. 658 recudi curavit. Ambæ dubio præced Latine, præsulum Romanorum more, scriptæ sunt, licet earum Græca tantum

D interpretatio ad nos pervenerit. Utramque vero statim ab ordinatione Xysti conscriptam esse liquet, adeoque anno 452, aut circa initium Maii, si non falsa est vulgaris de die ordinationis hujus papæ sententia, aut circa exitum Julii, si Pagii opinio preferenda est. Utraque satisfacere aggreditur Xystus litteris quas Cyrillus et alii Orientales episcopi, pro componenda Orientis pace, ad decessorem ipsius Cœlestinum per legatos miserant. Ideo forsitan prima non

sim liciter Xysti, sed Xysti successoris Cœlestini nomine, memorato præter morem Cœlestino, inscribitur. Quamquam hoc fieri potuit, uno antiquarii studio, ut ab aliis Xystis noster distingueretur.

2. Prima non ad Cyrillum tantum, sed et ad alios Orientis episcopos, a quibus destinati fuerant legati, et ad quos scribi legati ipsi petierant, a pari scripta est, licet unum præferat Cyrilli nomen; haud dubie quia quod ipsi nominatim inscriptum erat exemplum, unum ad nos pervenit. Hinc neminem movere debent Cyrilli laudes, quas Xystus, nisi ad alios etiam pertinisset hæc epistola, vel tacere, vel aliter efferre debuisset. Eandem ad Acacium Berœæ episcopum missam esse, nec aliam ab ipso indicari opinamur in Synodico, quod Baluzius post Christianum Lupum nov. coll. concil. recudit, cap. 55 pag. 757, ubi sic loquitur: *Episcopus, qui Romæ est, unam ad me scripsit epistolam.* Et vero inter eos qui a Joanne stabant, aut Cyrillo adversabantur, præcipuus erat ille Acacius. Unde et ipse Joannes cum sua synodo, apud eundem Baluzium *ibid.* c. 17 pag. 711, ad Theodosium imp. ita scribit: *Hæc autem (Cyrilli capitula) sicut vestrum agnovit imperium, et Deo antecessimus et sanctissimus pater noster et episcopus Acacius sanctam synodum per litteras edocuit, quod Apollinarii impietati convenient. Navit vera hæc clare vir, qui centum decem vitæ annos explevit, omnem vero*

A vitam in evangelicis certaminibus desudando transegit, et synodis multis interfuit. Alia præterea Xysto ad Acacium scribendi causa fuit, quod nimirum is, cum Ephesus vocatus præsenio adesse non valuisset, litteras proxime a Joanne memoratas vice sui ad Theodosium misit cum synodo communicandas, quas re ipsa imperator ille perferri Ephesus curavit (*Lab. tom. III Concil. pag. 722*). Harum Acacii litterarum ipse meminisse Theodosius in sacra quam post Nestorii, Cyrilli ac Memnonis depositionem ad synodum scripsit. Cum igitur Xystus Acacium non modo apud Joannem et socios, sed etiam apud imperatorem tantum posse animadverteret; plurimum interesse judicavit ut ad componendam pacem, idoneis conditionibus propositis, ille in primis adduceretur. Denique hæc primam Xysti epistolam notare voluisse videtur Gennadius lib. de Vir. Illustr. ubi ait: *Xystus successor Cœlestini pro eadem re et ad ipsum Nestorium et ad Orientis episcopos adversus errorem ejus succidendum sententias direxit.* Quod si ita est, graviter hallucinatus est ille, cum epistolam ad ipsum Nestorium directam dixit, in qua diserte adversus eum pronuntiat Xystus (*Num. 4*): *Solus igitur ille sit naufragus, quem in tanta caligine propriarum doctrinarum nihil cernentem impietatis fluctus allisit scopulo depositionis.*

EPISTOLA I

XYSTI III, BEATISSIMI PAPÆ ROMÆ, SUCCESSORIS CŒLESTINI, AD CYRILLUM.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΕΥΣΤΟΥ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΠΑΠΑ ΡΩΜΗΣ ΔΙΑΔΟΧΟΥ ΚΑΕΛΕΣΤΙΝΟΥ, ΠΡΟΣ ΚΥΡΙΛΛΟΝ.

Episcopis Orientis nuntiat unanimi consensu factam esse ordinationem suam; cui et illos in legatis suis interfuisse gratulatur. Cyrilli erga Nestorii sectatores pia petitio laudatur et confirmatur.

1. Gratiam habentes Dei nostri circa nos humanitati, quod eo tempore quo nos ad supremum sacerdotii apicem vocare dignatus est, concessit nobis, secundum pietatem suam, præsentiam sanctorum fratrum et coepiscoporum nostrorum Hermogenis et Lampetii, necessario ad vestram fraternitatem per eos has litteras dedimus ^b testes ordinationis nostræ. In his enim omnes vos a quibus illi missi fuerunt, astutisse credidimus, quandoquidem nullatenus intervallo separantur quos connectit gratia spiritalis. Quali autem omnium concordia, per divinæ Providentiæ dispensationem, hæc nostra facta fuerit ordinationi, ubi sanctitas vestra didicerit tum ex nostris litteris, tum ex relatione fratrum, omnino gratiam præbenti Domino pro nobis habitura est, dilectissime frater, ut proprii doni custos, ecclesiasticam pacem conservare dignetur. Deus noster, qui cuncta quæ ad se pertinent ita dispensat, ut ne unum quidem deficere permittat, beneficium mihi in occasione fraternitatis dedit. Nam per sanctos consecratos nostros Hermogenem et Lampetium qui interfuerunt ordinationi nostræ has litteras mittere visum est ad pietatem tuam, quales utique ad sanctam synodum ^c missimus, de seductoribus Nestorii.

C Χάριν ὁμολογούντες τῇ κερὶ ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ ἡμῶν φιλοθροπία, ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν ἐν ᾧ ἡμᾶς εἰς τὸ ὑπερέχον τῆς ἱερωσύνης ἄκρον καλεῖσαι κατηξίωσεν, ἐδορήσατο ἡμῖν κατὰ τὴν ἰδίαν εὐσέβειαν, τὴν παρουσίαν τῶν ἁγίων ἀδελφῶν καὶ συνεπισκόπων ἡμῶν Ἑρμογένης καὶ Λαμπετίου, ἀναγκάως πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀδελφότητα δι' αὐτῶν ταῦτα τὰ γράμματα μαρτυρούντων ἡμῶν τῇ χειροτονίᾳ δεδοκαμεν. Ἐν τούτοις γὰρ πάντα ὑμᾶς, παρ' ὧν ἐκεῖνοι ἀπεστάλεσαν, παραγεγενησθαι πεπιστεύκαμεν· ἐπειδὴ οὐδαμῶς διαστήματι χωρίζονται, οὓς συνδεσμεῖ πνευματικῆ χάρις. Μεθ' οὗας δὲ πάντων ὁμονοίας, κατὰ οἰκονομίαν θείας προνοίας, αὐτὴ ἡ ὑμετέρα γένηται χειροτονία, μαθοῦσα καὶ ἡ ὑμετέρα ἀγνωσύνη ἐκ τῶν ὑμετέρων γραμμάτων, καὶ ἐκ τῆς ἀναφορᾶς τῶν ἀδελφῶν, πάντως τὸ δῶρον τῷ παρασχόντι κυρίῳ ὑπὲρ ἡμῶν ὁμολογήσει, ἀδελφός ἀγαπητότατος· ἵνα τῆς ἰδίας οὐ δωρεὰς φύλαξ τὴν ἐκκλησιαστικὴν εἰρήνην τερῆσαι καταξίωσῃ. ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πάντα εἰς αὐτὸν τὰ ἀνίχοντα οὕτως διοικῶν, ἵνα μηδὲ ἐν λείψει συγχωρήσῃ, εὐεργεσίαν μοι ἐν τῇ ἀφορμῇ τῆς ἀδελφότητος δέδωκε. Διὰ γὰρ τῶν ἁγίων συνιερέων ἡμῶν Ἑρμογένης καὶ Λαμπετίου παραγεγενησθαι τῇ ὑμετέρᾳ χειροτονίᾳ, ταῦτα τὰ γράμματα ἔδοξεν ἀποσταλῆναι πρὸς τὴν σὴν εὐσέβειαν, οὗα δὲ πρὸς τὴν ἁγίαν σύνοδον ἀπεστείλαμεν, περὶ τῶν ἐπομένων Νεστορίῳ.

^a Scripta circa med. ann. 432.

^b Observat Cotelerius vocabulum *testes* ad litteras, non ad legatos referendum, adeoque Græce μαρτυροῦντα loco μαρτυρούντων legendum esse: Quamvis enim ordinationis Xysti testes fuerint legati, si istud tamen enuntiare voluisset interpres Græcicus μαρτύρων potius quam μαρτυρούντων verbo usus fuisset. Quæ observatio primis num. 3. verbis firmatur.

^c Si Xystus Cœlestini epistolam 22 hic indicat ad Ephesinam synodum inscriptam, in qua de Nestorii

sectatoribus agit, ac circa eos quid sequendum sit decernitur; verbo *missimus* ideo utitur, aut quia censetur in decessore suo successor illius, aut quia litteras illas e sententia concilii in quo ipse Xystus præcipuus agebat partes Cœlestinus miserat. Sed hoc potius significat, tales a se ad Cyrillum litteras mitti, quales seu quarum paria et similia exempla simul mittebat ad cæteros Orientis episcopos, quorum nomine Lampetius et Hermogenes Romam venerant.

2. Valde igitur, fateor, lætati sumus, quia contigit nobis una eademque opportunitate et quæ ad fidem, et quæ ad nos ipsos pertinent, communicare. Omnes quippe fratres presentes habuit ordinatio nostra. Quis enim non interesse visus est, quando Oriens per suos ^b legatos aderat, qui quidem spectarunt unum omnium cor, et unam in conciliis animam agnoverunt, consonamque divina multitudinis vocem? Sic Romana Ecclesia unum suffragium custodit in institutione prædicatoris fidei, ut in ipsa fidei prædicatione unam semper sententiam servavit.

3. Quoniam ergo sufficit paucis verbis significasse ordinationem meam, nobis loquendum superest de iis quæ sanctus frater noster Cyrillus, immemor propriæ contumeliæ et laborum, postulat. Etenim sufficiunt quæ jam a beate memoriæ decessore meo scripta fuerunt de fide, pro qua gaudemus triumphantes secundum auxilium Christi Dei nostri, in quem questio mota fuerat. Attamen quoniam pigere non debet, sæpe repetere quæ salubriter definita sunt, necessarium duxi, scribens nunc ad fraternitatem tuam per sanctos fratres et coepiscopos nostros Hermogenem et Lampetium, hæc paucis declarare, quæ multo jam sermone olim apostolicæ sedis sententia definivit; et ne fatiscat audiens, sed et libenter audiat, quia vicit. Si enim Nestorius ^d impiarum disputationum magister libros edidit prædicans subvertenda, quanto magis nos oportet apparere paternæ fidei custodes, quæ sunt ^e subversa omnino auferentes?

4. Sanctus autem et coepiscopus noster frater antistes Alexandrinorum Ecclesiæ, ostendens quomodo et quantum fidei curam gerat, contemnensque contumelias quas gloriose secundum Apostolum passus est (II Cor. xii, 9), magis ordinari Ecclesias, quam se vindicari desiderat. Confestim autem in naufragio laborantibus petit aperiri portum: ejus unius contentus morte, qui cum in imperitia doctor esse videretur, vindicavit sibi Dominici ⁸ temonis gubernacula; sed permanere in sede non potuit, qui docere nescivit. Solus igitur ille sit naufragus, quem in tanta caligine propriarum doctrinarum nihil cernentem, impietatis fluctus allisit scopulo depositionis. Habuit quidem omnes una tempestas; verum, eo qui ista excogitavit submerso, sanari vult cæteros. Est itaque et in nobis eadem sententia. Præstat enim pie

A Ὁμολογῶ τοίνυν, σφόδρα ἡσθημεν, ὅτι συνέβη ἡμῶν διὰ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς εὐκαιρίας τάτε περὶ τῆς πίστεως, καὶ τὰ περὶ ἡμῶν αὐτῶν ἀνακοινώσασθαι ἅπαντας γὰρ ἔσχε τοὺς ἀδελφοὺς παρόντας ἡ χειροτονία ἡμῶν. Τίς γὰρ ἂν ἐδοξε μὴ παραγενέσθαι, ὅποτε ἡ ἀνοστολή διὰ τῶν ἰδιῶν ^a πρῆσθυτέρων παρεγένετο, καὶ θηεάσαντο μίαν πάντων καρδίαν, καὶ μίαν ἐν πᾶσι ψυχὴν ἔγνωσαν, ὁμόφωνόν τε τοῦ θεοῦ πλήθους φωνήν; οὕτως ἡ κατὰ Ῥώμην Ἐκκλησία μίαν ψῆφον ἐψύλαξε τῇ καταστάσει τοῦ τῆς πίστεως κήρυκος, ὡσπερ ἐν αὐτῶ τῷ τῆς πίστεως κηρύγματι μίαν ἀεὶ γνώμην ^c ἐτήρησαν.

B Ἐπειδὴ τοίνυν ἀρκεῖ διὰ βραχέων δεδηλωσθῆναι μου τὴν χειροτονίαν, λαλητέον λοιπὸν ἡμῶν, περὶ ὧν ὁ ἅγιος ἀδελφός Κύριλλος, ἀνημνοῦν τῆς ἰδίας ὕβρεως καὶ τῶν καμάτων, αἰτεῖ. Ἄρκει μὲν γὰρ τὰ ἦδη γραφέντα παρὰ τοῦ τῆς μακαρίας μνήμης τοῦ ἐμὲ προηγησαμένου περὶ τῆς πίστεως, ὑπὲρ ἧς χαίρομεν θριαμβεύοντες κατὰ βοήθειαν τοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καθ' ὃ ἡ ζήτησις ἐκεκίνητο Ὅμως ἐπειδὴ οὐκ ὀκνητέον ἀναλαμβάνειν πολλάν τις τὰ ὑγιῶς ὀρισθέντα, ἀναγκαῖον ἠγησάμην, γράψων ἡμῶν πρὸς τὴν σὴν ἀδελφότητα διὰ τῶν ἁγίων ἀδελφῶν καὶ συνεπισκόπων ἡμῶν Ἐρμογένους καὶ Λαμπετίου, ταῦτα δηλοῦν διὰ βραχέων. Ἄπερ πολλῶ ἦδη τῷ λόγῳ πάλαι ἡ ἀπόφασις τοῦ ἀπὸστολικοῦ θρόνου ὤρισε καὶ μὴ ἀποκάμῃ ἀκούων, ἀλλὰ καὶ ἠδιστα ἀκούετας, ὅτι νενίκηκεν. Εἰ γὰρ Νεστόριος ὁ τῶν ἁνοσιῶν διατριβῶν διδάσκαλος βιβλία ἐκδέδωκε, κηρύττων τὰ καθαιρετὰ, πόσω μᾶλλον ἡμᾶς δεῖ φαίνεσθαι τῆς πατρικῆς πίστεως φύλακας, πάντα ἀναιροῦντας τὰ καθηρημένα;

C Ὁ δὲ ἅγιος καὶ συνεπίσκοπος ἡμῶν ἀδελφός ὁ προστάτης τῶν Ἀλεξανδρέων Ἐκκλησίας, δεικνύων ὅπως καὶ ὅσον ^f φροντίζων τῆς πίστεως, καταφρονῶν τε τῶν ὕβρεων, ὡς ἐνδόξως κατὰ τὸν ἀπόστολον πέποιθε, μᾶλλον δευκλιθῆναι τὰς Ἐκκλησίας, ἢ ἑαυτὸν ἐκδυκθῆναι ἐπιθυμεῖ. Αὐτίκα δὲ τοῖς ἐν ναυαγίᾳ κάμνουσιν αἰτεῖ ἀνοιχθῆναι λιμένας ἐκεῖνον μόνον ἀρκοῦμενος τῷ θανάτῳ, ὅς δοκῶν εἶναι ἐν ἀπειθευσίᾳ διδάσκαλος, ἐξεδίκεε ἑαυτῷ τὰ τοῦ δεσποτικοῦ φέβου πηδάλια, ἀλλ' ἐπιμένει τῷ θρόνῳ οὐκ ἠδυνήθη, διδάσκει οὐκ εἰδώς. Μόνος οὖν εἶη ναυάγησας αὐτὸς ὃν ἐν τοσαύτῃ ὁμίλῃ τῶν ἰδιῶν διδασκάλων μηδὲν ὀρώνα, τὸ τῆς ἀσεβείας κύμα προσέρρηξε τῷ σκοπέλῳ τῆς καθαιρέσεως. Ἔσχε μὲν οὖν πάντας χειμῶν εἰς ἄλλὰ θυθηθέντος τοῦ ταῦτα ἐπινοήσαντος, ὑγκισθῆναι βούλεται τοὺς λοιποὺς. Ἔστι τοίνυν καὶ ἐν ἡμῶν ἡ αὐτὴ ψῆφος. Εὐσεθεῖν γὰρ περὶ τού-

vitatem Christi atque genitricis ejus dignitatem impias disputationes excitare ac fovere coepisse.
^a Baluz. cum Coteler., subvertenda, quasi de re nondum acta ageretur. Præferendum quod et litteræ Græca exigit, subversa nempe quæ Nestorius prædicaverat, primum Cælestini, tum etiam Ephesini concilii auctoritate subversa sunt.
^f Forte, φροντίζει.
⁸ Græca littera verbis *Dominici timoris* aut *terroris* Latine convertenda esset. Cotelerius vero, utramque vocem ad Xysti scõpium minus aptam judicans, *Dominicæ religionis* substituit. Sed obscurum non est interpretem Græcæ vocabulorum affinitate deceptum, in exemplari Latino *timoris* aut *terroris*, loco *temonis*, legisse. Lectioni nostræ cognata hæc est Cælestini in epistola 24 ad Maximianum num. 4. *Sume gubernacula notæ tibi navis.*

^a Leg. πρῆσθυτῶν.
^b Cotelerius quidem litteram Græcam secutus ita convertit, per presbyteros suos; sed mendum in Græcum textum irrepsisse, ac πρῆσθυτῶν loco πρῆσθυτέρων restituendum esse non indicas ferit, qui animadvertit eum supra num. 1, tum nunc Orientis episcopos Xysti ordinationi non alio nomine presentes dici, nisi quod ipsorum legati Hermogenes et Lampetius illi interfuissent. Hi autem legati non presbyteri, sed episcopi erant, Lampetius Casii, et Hermogenes Rhinocorurum, ambo in Augustannica provincia.
^c Leg. ἐτήρησαν.
^d Apud Coteler. et Baluz., impie scholæ magister. Nestorium nullius scholæ magistrum existisse legimus, sed ex Antiochena Ecclesia in episcopalem regiæ urbis sedem assumptum, statim adversus nativ-

circa illos agere, qui erga Deum impie se gerere cessaverint. Unde recipiantur qui voluerint ad rectam viam reverti. De quibus multa loqui opus non est, cum hæc pauca sufficiant. Sciant enim ^a ecclesiarum ab ipsis occupatarum curam fore, si non ipsi sibi consuluerint, et ea ipsa quæ nos, sentire voluerint.

5. De Joanne autem Antiochiæ hæc definimus debere servari, quæ in litteris ^b ante missis præscripta sunt, ut noverit futurum se unum catholicorum, si cuncta per synodum ^c eversa subvertens, ostenderit se ipsum catholicum sacerdotem. Retine fortiter igitur, cum quæ a synodo, tum quæ a nobis definita sunt, frater dilectissime. Remittit enim ^d frater contumelias quæ ei utiles sunt coram communi Domino. Hujusmodi enim contumelia victoria est. Unde æquo animo tulit omnium aculeorum plagas; neque illa eum contristarunt de quibus nunc lætatur, memor quod certaverit propter coronam. Novit enim qualia maneant præmia eos qui talia vicerunt. Exsultet de triumpho hujusmodi societate ^e omnis qui reversus fuerit, et animo in eandem sententiam conspirarit.

6. Hæc vero ad vicinorum fratrum notitiam volo mitti per pietatem tuam, ut discant in re tanta etsi olim cuncta plenissime definita fuerint, non cessare aut segnem esse tamen apostolicam sedem, neque enim permittit nos quietos esse ab ejusmodi curis omnium Ecclesiarum sollicitudo.

† EPISTOLA II.

XYSTI III PAPÆ AD CYRILLUM.

EΠΙΣΤΟΛΗ ΕΥΣΤΟΥ ΠΑΠΑ ΠΡΟΣ ΚΥΡΙΑΑΟΝ.

litteras ei mittit testes ordinationis suæ, cui ipsum in legatis interfuisse gavisus est. De Joanne Antiocheno cæterisque Nestorii consortibus quid decretum sit, significat.

1. Lætatus sum in iis quæ per epistolam a sanctitate tua indicata sunt mihi de sanctis et coepiscopis ^e meis, quos brevis usus et congressiouales quantique essent ostendit. Et forsitan minus litteris quas de eis scripsisti credidisset, nisi earum testimonium vicisset sibi ipsi attestans hominum præsentia. Vidimus vere Domini sacerdotes; vidimus viros plenos gratia spiritali, quæ in primis ab ipso conceditur Deo. Sed et ipsos gratiores nobis Dei circa nos judicium effecit. Illos enim præsentem habuit nostra ordinatio. Et in cunctis quæ sacerdotem perficiunt ornati, ipsam nobis præsentiam exhibuerunt sanctitatis tuæ, quam non sine multo merito, fraterno af-

Α τους βέλτιον, εἰς Θεὸν ἀσεβεῖν παυσαμένους. Ὅθεν δεχθῶσιν οἱ βουλόμενοι εἰς τὴν εὐθείαν ἐπακελθεῖν. Περὶ ὧν πολυλογεῖν οὐ χράη. τοῦτων τῶν ὀλίγων ἀρκούντων. Γινωσκέτωσαν γὰρ ἔσσεσθαι φροντίδα περὶ τὰς καταληφθεῖσας παρ' αὐτῶν Ἐκκλησίας, εἰ μὴ αὐτοὶ ἑαυτοῖς βοηθήσουσι, τὰ αὐτὰ ἡμῖν φρονεῖν ἐβέλγησαντες.

Περὶ δὲ τοῦ Ἀντιοχείας Ἰωάννου ταῦτα ὀρίζομεν ὀφείλειν φυλάττεσθαι, ἅπερ ἐγκείται ταῖς προαπεσταλμέναις ἐπιστολαῖς ἵνα γινῶ ἐσόμενος εἰς τῶν καθολικῶν, εἰ πάντα παρὰ τῆς συνόδου καθαιρεθέντα καθαιρῶν, ἀποδείξειεν ἑαυτὸν καθολικὸν ἱερέα. Κάτεχε σὺν ἰσχυρῶς, τάτε συνοδικὰ, καὶ τὰ παρ' ἡμῶν ὀρισμένα, ἀδελφέ ἀγαπητότατε. Ἀφήσει γὰρ ὁ ἀδελφός τὰς ὕβρεις, αἵ τινες αὐτῶ χρησιμεύουσι ἐνώπιον τοῦ κοινοῦ δεσπότου. Ἢ γὰρ τοιαύτη ὕβρις νίκη ἐστίν. Ὅθεν ἐπεικῶς ἤνεγκε πάντων τῶν κέντρων τὰς πληγὰς· οὐδὲ ἐπεὶ αὐτὸν ἐλύπησεν, ἐφ' οἷς νῦν ἤδεται, μεμνημένος ὅτι ἠγωνίσαστο διὰ στέφανον. Οἶδε γὰρ οἷα μένει νικητήρια τοῦ τοιαῦτα κινῶντος. Ἀγαλλιάσθω ἐπὶ τῇ κοινωνίᾳ τοῦ τοιοῦτου θριάμβου πᾶς ὁ παραγεγόμενος, τῇ δὲ ψυχῇ συνανέσας.

Ταῦτα δὲ εἰς τὴν τῶν γειτνιούντων ἀδελφῶν γινῶσιν βούλομαι πεμφθῆναι διὰ τῆς σῆς εὐλαβείας, ἵνα μαθῶσι περὶ τοῦ τηλικούτου πράγματος· εἰ καὶ πάλοι πληρέστατα πάντα ὀρίσαντο, μὴ ἀργεῖν ὁμως τὸν ἀποστολικὸν θρόνον. Οὐ γὰρ ἐπιτρέπει ἡμᾶς ἡρεμεῖν ἀπὸ τῶν τοιοῦτων φροντιδῶν ἢ ὑπὲρ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν μέριμνα.

Κ Ἡσθὲν ἐπὶ τοῖς δηλωθεῖσίν μοι δι' ἐπιστολῆς παρὰ τῆς σῆς ὀσιότητος περὶ τῶν ἁγίων καὶ συνεπισκόπων μου, οὓς ὀλίγη χρῆσις καὶ συντυχία οἶοί τε καὶ ὅσοι εἶεν ἀπέδειξε. Καὶ τάχα ἤττον ἂν τοῖς περὶ αὐτῶν γράμμασιν ἐπιστεύσαμεν, εἰ μὴ τὴν παρ' αὐτῶν μαρτυρίαν ἐνίκησεν ἐαυτῇ μαρτυροῦσα ἡ τῶν ἀνθρώπων παρουσία. Εἶδομεν ἀληθῶς τοῦ κυρίου ἱερέας· εἶδομεν ἄνδρας μεστός χάριτος πνευματικῆς, ἧτις ἐν πρώτοις παρ' αὐτοῦ δέδοται τοῦ Θεοῦ. Ἐτι μὴν αὐτοὺς χαριστέρους ἡμῖν ἢ τοῦ Θεοῦ περὶ ἡμᾶς κρίσις ἀπέδειξεν. Ἐσχέ γὰρ αὐτοὺς παρόντας ἢ ἡμετέρα χειροτονία. Καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἀποτελοῦσιν ἱερέα κεκοσμημένοι, αὐτῶν ἡμῖν παρυσίαν ἐνέδειξαν τῆς σῆς ἀγιότητος, ἣν οὐκ ἄνευ πολλῆς τῆς

^a Coteler. Latine convertit, *Circa ecclesias ab iis derelictas, licet Græce legerit ac retinuerit καταληφθείσας, non καταλειφθείσας.* Nihil autem causæ videtur, cur recedamus a Græco textu. Neque tamen hic sermonem esse puto de iis qui, ut Cælestinus epist. 22 num. 8 loquitur, *subripiendum in ecclesiasticis causis Christianis principibus crediderunt, et alio rursus ordine ecclesias occuparunt*, sed de iis qui, licet legitimo ordine ecclesias suas obtinuerint, hoc honore sese indignos per favorem quem hæresis impendebant, subinde præbuerunt. Quibus interminatur Xystus fore, ut nisi respiscant, ipsorum ecclesiis, meliores subrogando pastores, prospiciatur. Eodem modo Cælestinus epist. 11 ad Cyrillum num. 4 de

Nestorio scribit, ut nisi hoc fecerit quod præcipiebat, *nox sanctitas tua illi ecclesie* (quam occupabat sive obtinebat) *provisura, a nostra eum corpore modis omnibus sciat esse removendum.*

^b Cælestini videlicet epist. 22.

^c Sive, ut loquitur Cælestinus in modo laudata epistola 22, n. 8, *damnata eum auctoribus sociisque damnans, se profiteatur catholicum sacerdotem.*

^d Cyrillus.

^e Coteler., *omnis assistens et animo consentiens.*

^f Simul cum superiore, quæ episcopis Orientis communis erat, hæc privata et peculiaris Cyrillo missa fuit.

^g Ihermogene et Lampetio legatis.

fectu complectimur. Tantum enim tibi debet orbis A
Ecclesia, quantum tibi omnes sunt obnoxii, qui uti-
que omnes ubique vicisti.

2. Insistente igitur, et salubriter cuncta sugge-
rente filio nostro Themisone archidiacono, congruas
dedimus litteras ^a ad fratres et coepiscopos nostros,
ad quos petierant prædicti consacerdotes nostri.
Sulficiebant quidem illæ, quas et antea per Ecclesiæ
Constantinopolitanæ ^b clericos, et postea per diaconos
tuæ sanctitatis plenas omnibus necessariis misi :
at nunc ^d obsequens tum expectationi sanctitatis
tuæ, tum nostræ consuetudini, quæ mihi salubriter
suggesta sunt, agere non omisi : gratiam habens,
et in beneficiis ducens hoc, quod persuasum habeo
mihi cœlitus donatum fuisse ut de mea ordinatione
ac fide eadem ad unanimitatem tuam conseramus
verba.

3. De Antiochæno autem et reliquis qui cum eo
sectatores Nestorii fieri voluerunt, et de cunctis qui
præter ecclesiasticam disciplinam Ecclesiæ insti-
tuunt, ^e quam antea hoc definitivum custodiendum :
ut si respicerint, et cum suo dnce rejecerint omnia
quæcumque sancta synodus nobis confirmantibus re-
jecit, redeant in sacerdotum consessum. Sicut enim
persistentes prioribus non potuerunt in nostra esse
communione, sic volumus eos, propter unitatem ac
pacem Ecclesiarum, satisficientes ut diximus sus-
cipi. Ipsi vero in seipsos invenientur æquam senten-
tiam protulisse, si extra manentes, cum eo ^f qui de-
jectus et expulsus est, tantæ impietatis sese ostende-
rint socios atque participes.

MONITUM IN EPISTOLAM SEQUEMTEM.

1. Hæc epistola, quam ex Ephesini Concilii in
parte cap. 27 huc revocamus, a Baronio et aliis re-
fertur ad annum 432, a Tillemontio autem in men-
sem Martium anni 433 differtur. Præcessit certe
concionem quam Cyrillus 28 die mensis Pharmuti,
hoc est 25 Aprilis, confirmata jam pace, ad populum
suum habuit. Nec permittunt itus ac reditus, quibus
ad hanc pacem perventum est, ut hoc e tuis anno 433
contigisse censeamus. Sed et qua ratione pax illa
intra confectaque sit, non ignorare, adeoque rem
paulo altius repetere juverit.

2. Maximianus regis urbis antistes his Cœlestini
verbis (Epist. 24) animatus, *Gloriam et vigilantis pas-
toris et benigni sacerdotis exercens, et saporem Chri-
stianæ salubritatis infundans, ut plus in reparando po-
tuisse te liqueat, quam ille (Nestorius) potuit in læden-*

^a Hoc est, paria dedimus epistolæ exempla ad eos
Orientis episcopos, ad quos Lampetius et Hierogene-
nes ea mitti petierant.

^b Per Ecclesiæ Constantinopolitanæ clericos, Joannem
scilicet presbyterum et Epictetum diaconum, mis-
isæ sunt quatuor posteriores Cœlestini epistolæ.
Nec alias hic intelligere licet, siquidem Xystus hanc
statim ab ordinatione sua, antequam ulla mittere
potuisset, scripsit. Illas igitur misisse se dicit, quia
jubente Cœlestino primum illas per Ecclesiæ CP.
clericos misit, ac postea Cyrilli diaconis interven-
ientibus eorum exempla eisdem tradiderit. Magis
placere misimus, scilicet ex synodo Romana cui
Xystus interfuerat.

^c Forte, ἀπιστεῖλαμεν.

^d Græcum Cotelierus ita reddidit, *Sequens vero*

ἀξίας, ἀδελφικῆ διαθέσει περιπλεκόμεθα. Τοσοῦτου γαρ
σοι ὀφείλει ἡ κοσμικὴ Ἐκκλησία, ὅσον σοι πάντες εἰσὶν
ὑποχέριον, ὅς γε πανταχοῦ πάντας νενίκηκας.

Ἐπιμένοντος τοίνυν καὶ ὑγιᾶς πάντα ὑποβάλλοντος
τοῦ υἱοῦ ἡμῶν Θεμισῶνος τοῦ ἀρχidiaκόνου, τὰ πρόποντα
δεδώκαμεν γράμματα πρὸς τοὺς ἀδελφούς καὶ συνεπι-
σκότους ἡμῶν, πρὸς οὓς ἤτησαν οἱ προσηρημένοι συνε-
ρεῖς ἡμῶν. Ἦκει μὲν γὰρ κἀκεῖνα, ἃ πρὸ τούτου διὰ τῆς
τῶν τῆς κατὰ Κωνσταντινουπόλεως Ἐκκλησίας κληρικῶν,
καὶ ὕστερον διὰ τῶν διακόνων τῆς σῆς ἀγιότητος ἐμπλεω-
πάντων ἀναγκαιῶν ^e ἀπέστειλα ἑπίμενος δὲ τὸ νῦν τῆ
τε ὑπομονῆ τῆς σῆς ἀδελφότητος καὶ τῶ ἡμετέρῳ ἔθει,
οὐ παρέλεψα τὰ ὑγιᾶς μοι ὑποβληθέντα ἡ χάριν ὁμολο-
γῶν, καὶ ἐν εὐεργεσίαις τιθέμενος τούτο, ὃ πέπεισμαί
μοι οὐρανόθεν δεδωρῆσθαι, ἵνα περὶ τε τῆς ἐμῆς χείροτο-
νίας καὶ τῆς πίστεως, τὰ αὐτὰ πρὸς τὴν σὴν ὁμόνοιαν
μῖζωμεν ῥήματα.

Περὶ δὲ τοῦ Ἀντιοχείας καὶ τῶν λοιπῶν, οἱ τινες μετ'
αὐτοῦ ἀκόλουθοι γενέσθαι Νεστορίου ἠθέλησαν, καὶ περὶ
πάντων δὲ τῶν παρὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐπιστήμην Ἐκ-
κλησίας δικαιούτων, κατελιπότες, τούτο ὀρίσαμεν φυ-
λακτέον, ἵνα εἰ ἀνακηψῆσαι, καὶ μετὰ τοῦ ἰδίου ἡγεμόνος
ἀθετήσῃων ἅπαντα ἄπειρ ἡ ἀγία σύνοδος ἡμῶν ἐπιτί-
θαιούτων ἠθέτησεν, ἐπανέλοιεν εἰς τὸ τῶν ἱερῶν συνεί-
δριον. Ὡσπερ γὰρ ἐπιμένοντες τοῖς προτέροις οὐκ ἠδυνή-
θησαν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ εἶναι κοινωνία, οὕτως βουλόμεθα
αὐτοὺς διὰ τὴν ἐνότητά καὶ εἰρήνην τῶν ἐκκλησιῶν, ἀπο-
λογουμένους ὡς εἰρήκαμεν, ὑποδέχασθαι. Αὐτοὶ δὲ καθ'
ἑαυτῶν εὐρεθήσονται τὴν ἴσην ἀπόφασιν ἐξεργασμένοι, εἰ
ἔξω μένοντες δεῖξιαν ἑαυτοῦς πρὸς τὸν καταβληθέντα
C καὶ ἐξωσθέντα τοσαύτης ἀσεβείας κοινωνοὺς καὶ μετό-
χους.

do, pacis curandæ gratia episcopos, quos Constanti-
noli esse comperit, una cum universo clero convo-
cavit ; eorumque consensus id in primis constituit, ut
imperator ipsorum rogatu ad Joannem Antiochenum
episcopum litteras mitteret, quibus sponderet fore ut
omnis altercationis materia e medio tolleretur, si
Nestorii depositioni subscriberet, illiusque doctrinam
anathematizaret (Ephes. conc. in part. c. 24). His an-
nuens Theodosius, litteris ad Joannem, dum adhuc
Cœlestinum superstitem crederet, per Archelaum
tribunum missis, prædictas pacis condiciones propo-
suit (Ibid.). Quibus commotus Joannes, non statim
tamen cessit, sed aliquamdiu, ut ex epistola discimus
Cyrilli ad Donatum (Ibid. c. 38), ubi tota rei gestæ
series enarratur, tergiversatus est. Primo enim non-
nulli qui cum eo erant auctores ipsi fuerunt ut ad

D nunc tum patientiam sanctitatis tuæ, tum consuetudi-
nem nostram, non dereliqui, etc., hand satis ad men-
tem Xysti, docentis esse Romanorum morem,
ut propriis litteris eos a quibus fuerint salutati, resal-
lutent, neque dubitare se quin, si huic officio dees-
set, Cyrilli expectationem deciperet.

^e Sen ad litteram : *Occupavimus hoc definire custo-
diendum.* Quippe verbum Græc. κατελιπότες non hic,
ut Cotelierus Latine convertit, accipientes, sed occu-
pantes et antevenientes sonat. Hoc autem occupatum
est a Cœlestino et synodo ipsis in epist. 22 n. 8, quam
apertius in epistola superiori n. 5 Xystus indicat his
verbis : *De Joanne autem Antiochæno hæc definitivum
debere servari quæ in litteris ante missis præscripta
sunt.*

^f Nestorius.

Cyrillum scriberet Acacius Beroënsis episcopus, et omnia ipsius adversus Nestorium scripta suppressi, et velut irrita haberi postulare. Quod et factum est: sed tam absurde petitioni assensum negavit Cyrillus, ac longe minus esse respondit, ut ipse Joannes cum suis Nestorii blasphemias anathematizaret, subscriberet illius depositioni, et ordinationem Maximiani comprobaret. Tum Joannes ac socii Paulum Emisennum episcopum Alexandriam mittunt, qui Cyrillo litteras traderet (*Exsunt apud Baluz. Synodici cap. 80*) communis omnis quidem iudees, sed quas ille, ob instantias adversus se querelas nonnullas, non prius admittendas duxit, quam Paulus hoc *ex mera animi simplicitate* scriptum jurasset. Demum idem Paulus, eorum qui ipsum miserant nomine, Cyrillo libellum offert (*Habetur Ephes. conc. p. III c. 28*), in quo quidquid de pacis pacis conditionibus flagitabatur præstat. Neclum tamen his contentus Cyrillus, duos e clericis suis, Cassium scilicet et Ammonium, cum Aristolao tribuno Antiochiam destinat, qui a Joanne ut easdem conditiones subscriptione sua firmet exigunt. Quibus cum Joannes et qui cum eo illustriores erant satisfecissent, eam continuo ad Cyrillum miserunt epistolam, que ad pacis complementum expectabatur, quamque in un parte concilii Ephesini c. 30 videre licet. *Miserunt autem*, inquit Cyrillus (*Ibid., c. 58*), *eandem illam epistolam, quam ad me scriperunt, ad pissimos quoque sanctissimosque Xystum magnæ Romæ et Maximianum sanctæ Ecclesiæ Constantinopolitani episcopos.*

3. Ex his igitur quæ Cyrillus, cum in prædicta epistola ad Donatum, tum in altera ad Acacium Melitenensem narrat, sequitur, ut Joannes post imperatoris sacram ab Archelao acceptam, concilium habuerit,

Æ EPISTOLA III.

JOANNIS ANTIOCHENI EPISCOPI CÆTERORUMQUE QUI CUM ILLO ERANT AD XYSTUM EPISCOPUM ROMANUM, CYRILLUM ALEXANDRINUM ET MAXIMIANUM CONSTANTINOPOLITANUM.

Probare se declarant depositionis sententiam a sancta synodo adversus Nestorium prolatam, necnon blasphemias ejus doctrinas anathematizare, et assentiri Maximiani ordinationi.

Sanctissimis Denque dilectissimis fratribus et sacerdotibus XYSTO, CYRILLO ET MAXIMIANO, JOANNES ET reliqui omnes qui mecum sunt, in Domino salutem.

1. Omnibus qui sacerdotium sortiti sunt et quibus divinum episcopatus ministerium a Salvatore omnium nostrum Christo creditum est, studium et scopus is esse debet, ut in recta fide excellent, eamque populos sibi subditos doceant. Cum itaque res ita habeat, anno^b elapso, ex religiosissimorum Christianique amantium imperatorum decreto, doctrinæ Nestorii gratia, in Ephesiorum metropoli convenit sancta synodus Deo dilectissimorum episcoporum: qui cum^c legatis a beatæ memoriæ Cœlestino, Romanae urbis quondam episcopo, missis facto concessu, dicta depositionis sententia, ejecerunt memoratum Nestorium, ut qui profana uteretur doctrina, et multis scandalo esset, ac non recte circa fidem ambularet. Cum vero et nos eo properassemus, rem invenientes confectum, ægre tulimus. Hac de causa cum inter nos et sanctam synodum controversia interessisset, ac multa

A indeque miserit Beroëam qui Acacium ad scribendum Cyrillo induceret; tum Acacius quidem litteras Alexandriam miserit, sed cum a Cyrillo repudiata fuissent, Paulus Emisenus episcopus a Joanne et sociis sequester pacis delegatus, Alexandriam contenderit, Cyrillo novas Joannis litteras necnon ejusdem ac sociorum nomine oblulit libellum, ac tum demum Alexandria Constantinopolim legatus fuerit Cyrilli clerici, quibus epistola nostra credita est. Neque conjectura deest, duas illas Pauli Emiseni ad populum Alexandrinum homilias, quarum una Decembris 25, altera Januarii 4 die consignatur, per illam moram habitas esse, qua legatorum mox dictorum reditus exspectabatur (*Ephes. concil. p. III, cap. 31 et 32*). Quod si ita est, epistolam istam, quam retulerunt, circa initium anni 433 scriptam fuisse concedendum est. Sane rerum ab initio pacis negotio gestarum series eam citius scriptam credi non permittit. Cum his igitur stare nequit opinio Baronii, sive cum hanc epistolam e concilio quod Joannes post acceptam Theodosii sacram Antiochiæ coegit, scriptam putat, sive eam eandem Cyrillo datam negat. Ipsi enim non secus atque Xysto et Maximiano inscriptam fuisse ejus enuntiat epigraphe, quam et ipsa Cyrilli verba superius relata discrete confirmant. Altera quidem ad idem tempus attineus in part. concilii. Ephes. cap. 59 habetur socii Cyrillo inscripta; sed in hujusmodi negotiis nihil vetat quominus una eidemque episcopo duas epistolas simul scriptas, unam cum aliis communem, alteram privatam, admittamus. Nec loquere querenda exempla, cum hujus rei testes sint duæ superiores Xysti epistolæ ad eundem Cyrillum simul missæ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΩΑΝΝΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΣΥΝ ΑΥΤΩ ΠΡΟΣ ΕΥΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΚΥΡΙΛΛΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ, ΚΑΙ ΜΑΞΙΜΙΑΝΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ.

Τοῖς ὁσιωτάτοις καὶ θεοφιλεστάτοις ἀδελφοῖς καὶ συν-
λειτουργοῖς Εὐστάθῳ, Κυρίλλῳ καὶ Μαξιμιανῶ, Ἰωάννης
καὶ οἱ λοιποὶ πάντες οἱ σὺν ἐμοὶ ἐν Κυρίῳ χαίρουσιν.

Καὶ σπουδῇ καὶ σιωπῆς πᾶσι τοῖς ἱερῶσθαι λαχοῦσι,
καὶ τὴν θεῖαν τῆς ἐπισκοπῆς λειτουργίαν πεπιστευμένοι
παρὰ τοῦ πάντων ἡμῶν σωτῆρος Χριστοῦ τὸ ἐν ὀρθῇ
πίστει διαπρέπειν, οὕτω τε διδάσκειν τοὺς ὑπὶ χεῖρα
λαοὺς. Οὕτω τοῖνυν ἔχοντος τοῦ πράγματος κατὰ τὸ
παρωχηθὲς ἔτος ἐκ θεοπίσματος τῶν εὐσεβειστῶν καὶ
φιλοχριστῶν βασιλέων, ἁγία σύνοδος θεοφιλεστῶν ἐπι-
σκόπων συνήχη κατὰ τὴν Ἐφεσίων μητρόπολιν, τῆς
κατὰ Νεστόριον ὑπόθεσεως χάριν οἱ καὶ συνεδρεύσαντες
ἅμα τοῖς ἀποσταθείσιν ἐκδησίῳ παρὰ τοῦ τῆς μακαρίας
Μνήμης Κελεστίνου, τοῦ γενομένου ἐπισκόπου τῆς ἁγίας
Ῥωμαίων Ἐκκλησίας, ψήφῳ καθαρῆσεως ὑποβεβλήκασι
τὸν μνημονευθέντα Νεστόριον, ὡς βεβήλω διδασκαλίᾳ
χρώμενον, καὶ σκανδαλιστῶτα πολλοῦς, καὶ οὐκ ὀρθοπο-
δισαυτὰ περὶ τὴν πίστιν. Συνεδραμηκότες δὲ καὶ ἡμεῖς,
εἴτα τοῦτο γεγονός εὐρόντες, λελυπημέθα. Ταύτης ἕνεκα
τῆς αἰτίας, διαφορᾶς μεταξὺ γενομένης ἡμῶν τε καὶ τῆς

^a Circa initium anni 433.

^b Anno 431 Junii 22 die primum convenit Ephesina synodus. Ex quo sequitur ut si elapsus annus hic memoratus intelligendus sit proximus, hæc epistola ad annum 432 pertineat.

^c Seu ad litteram Græcam, defensoribus. Qui a

Cœlestino ad Ephesinam synodum missi sunt, in Græcis ipsius concilii actis usquam ἐκδοιοι, sed voce Latina Græcis accomodata λήγατοι appelluntur. Quinquam enim missi sint ut sententiam a Cœlestino adversus Nestorium prolatam defenderent ac vindicarent, ἐκδοιοι non male vocantur

ultra citraque dicta et facta essent, ad nostras Ecclesias ac civitates reversi sumus: neque per id tempus eatems consensus sanctae synodo, ut prolatae adversus Nestorium depositionis sententiae subscriberemus.

2. Cum Ecclesiae in graves discordias incidissent, quando omnes id maxime curare oportebat quomodo, omni animorum dissensione sublata, ad concordiam adducerentur, atque ut hoc fieret religiosissimi ac Deo amantissimi reges ^a praecepissent, ejusque rei gratia spectabilem tribunal et notarium Aristolam nussissent; nos ipsi quoque, ut omnis e medio tolleretur contentio atque Ecclesiis Dei pax redderetur, decrevimus sanctae synodi sententiae adversus Nestorium prolatae assentire, ipsumque habere pro deposito, et blasphemias ejus doctrinas anathematizare: ^B eo quod nostrae Ecclesiae, perinde ac vestra sanctitas, rectam semper et sinceram ^b habuerint fidem, eamque semper servaverint ac populis tradiderint. Assentimur etiam ordinationi Maximiani sanctissimi et religiosissimi sanctae Ecclesiae Constantinopolitanae episcopi, et cum omnibus totius orbis religiosissimis episcopis, quicumque fidem orthodoxam et immaculatam habent ac servant, communicamus.

c EPISTOLA IV,

DEO AMICISSIMI ^d EUTHERII TYANENSIS EPISCOPI ET HELLADI TARSENSIS, SCRIPTA AD MAGNI NOMINI ROMÆ EPISCOPUM ^e XYSTUM.

De Joannis Anthiocheni mutatione attoniti, plurimum provincialium nomine Xystum rogant ut orbi succurrere non differat, cum in ea parte quæ errat, tum in ea quæ tyrannidem sustinet.

1. Multam providentiam humani generis per sin-

gula tempora faciens Dominus Christus, alio tem-

^a Ea scilicet sacra, quæ in part. concil. Ephes. cap. 24 habetur, quamque excipiunt aliae duæ (una nimirum ad Simeonem, et ad Acacium Beroëensem altera), quibus Theodosius eorum preces et operam rogat ut Joannes ac socii ad concordiam revocentur.

^b Quam vere hoc asserat Joannes, dubitare nos non sinunt ipsius ad Nestorium literæ ante concilium Ephesinum scriptæ, quibus eum vehementer cohortatur ut emendare non pudeat quod inconsulto protulisset, nec sacram Virgine appellare detractet *Deipuram*, cum hoc nomen nullus unquam ecclesiasticorum doctorum repudiavit. Exstant hæc literæ in part. concil. Ephes. cap. 25.

^c Ex his est epistola, quas e Casinensi codice eruit Christianus Lupus, ac subinde Stephanus Baluzius nov. coll. Concil. sub *Synodici* titulo cap. 117 edidit. Nominè plurimorum episcoporum *ex utraque Cilicia, secunda Cappadocia, Bithynia, Thessalia et Thracia*, uti n. 12 declaratur, per clericos et monachos missa est. Prius autem quam ad Xystum perferretur, illam Helladius et Eutherius, ut altera Eutherii epistola in eodem Synodico cap. 116 relata nos docet, Alexandro Hierapoleos et Theodoro Cyri episcopis, quo ab eis probaretur, mitti curaverunt, simul rogantes ut et suas ei litteras adjungerent. Festinandum vero putabant ne Romanus antistes Joannis litteris antecurreretur. Huic igitur epistola occasione præbuit Joannis mutatio, de qua prospiciebant fore ut ipse Joannes Xystum quamprimum certiorum faceret, quod re ipsa superioribus litteris præstitit. Quocirca his Joannis litteris istam Eutherii et Helladi epistolam hand multo posteriore esse manifestum est. Hic notatu digna videtur ea in tota Nestorii causa partium festinatio, qua Nestorius ipse, Cyrillus, Joannes ac socii, Eutherius ac reliqui episcopi cum his consentientes, hoc est, heretici, catholici, schismatici seu a schismate discedentes, seu in eodem

ἀγίας συνόδου, καὶ πολλῶν μεταξύ πεπραγμένων τε καὶ εἰρημένων, εἰς τὰς ἑαυτῶν ἐκκλησίας τε καὶ πόλεις ὑπεστρέψαμεν, οὐ συνενεχθέντες τὸ τρικαιῶτα τῇ ἀγίᾳ συνόδῳ δι' ὑπογραφῆς εἰς τὴν ἐξενεχθεῖσαν κατὰ Νεστορίου καθαιρέσεως ψῆφον.

Διηρημένων πρὸς διχόνοιαν τῶν ἐκκλησιῶν, ἐπειδὴ τοῦτου μάλιστα πάντας φροντισαὶ ἐχρῆν, ὅπως συναφθεῖεν, ἐκ μέσου γενομένης διχονοίας ἀπάσης, καὶ τῶν θεοσεβεστάτων καὶ φιλοχρίστων βασιλέων αὐτῶ δὴ τοῦτο γενέσθαι θεσπισάντων, καὶ εἰς τοῦτο λεπομφῶτων τὸν θεαμάσιον τριβούνιον καὶ νοτᾶριον Ἀριστολάου, συνέβρεσεν εἰς ἀναίρεσιν πάσης φιλονεικίας, καὶ ὑπὲρ τοῦ τὴν εἰρήνην βραβευσθῆναι ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς συνβῆσθαι τῆδε ψήφῳ τῆς ἀγίας συνόδου. τῇ ἐξενεχθείσῃ κατὰ Νεστορίου. Ἔχων τε αὐτὸν καθηρημένον, καὶ ἀναθεματῖσαι τὰς δυσφήμους αὐτοῦ διδασκαλίας. διὰ τὸ τὰς παρ' ἡμῖν ἐκκλητίας τὴν ὀρθὴν αἰεὶ καὶ ἀβίβητον ἐσχηνέυαι πίστιν, καθὰ καὶ ἡ ἡμετέρα ὁσιότης, καὶ ταύτην αἰεὶ φυλάττειν καὶ παραδιδοῦναι τοῖς λαοῖς. Συνανθοῦμεν δὲ καὶ τῇ χειροτονίᾳ τοῦ ὁσιωτάτου καὶ θεοσεβεστάτου τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν ἀγίας ἐκκλησίας ἐπισκόπου Μαξίμιανου, καὶ κοινωνοῖναι πᾶσιν ἔσμεν τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην θεοσεβεστάτοις ἔχουσι τε καὶ τηροῦσι πίστιν.

^C pertinaces, apostolicæ sedis præsulè antevenire ac sibi conciliare contenderunt. Simile quidpiam in Joannis Chryostomi causa contigit: ex his quæ in Notitia episcoporum non exstantium Innocentii collegimus probatur.

^d Apud Cyrillum, ut ipse in epistola ad Donatum scribit, Paulus Emisenus pacis sequester in gratiam Eutherii, Helladii, Himerii, et Dorothei vehementer institerat, ut ea quæ contra ipsos decreta erant abrogarentur, contentens pacem Ecclesiarum perlicii aliter non posse; sed cum respondisset Cyrillus rem enim conari quæ fieri non posset, proposito destitit, nec in pacis pacis conditionibus ulla eorum facta est mentio. Hos metropolitanos, uti jam observavimus, a synodo per Maximianum episcopum Constantinopolitanum ordinavit, depositos fuisse Garnerius notis in Mar. Mercatore p. 557 asserit, immo et probabile putat alios eorum loco fuisse suffectos. In Synodico tamen apud Christianum Lupum et apud Baluzium c. 48 legitur epistola Joannis Anthiocheni episcopi ad Helladium Tarsi episcopum, quando (idem Helladius), allata sibi MAXIMIANI SYNODICA (de ordinatione ipsius), noluit ejus nomen in dypticha recipere. Tum cap. 49 sequitur altera ejusdem Joannis epistola ad clericum et populum Tarsensis Ecclesie, quando personaverat quod imperator jussisset ut inde periretur Helladius, eo quod minime suscepisset MAXIMIANI episcopi (Constantinopolitani) SYNODICAM. Quod argumento est, saltem Helladium nequaquam a synodo quæ Maximianum ordinavit, sed aliquanto postea, cum hujus præsulis ordinationem suscipere noluisse, fuisse depositum; aut certe hanc ob causam sententia ab Ephesina synodo adversus hæreticos latè obnoxium fuisse judicatum, adeoque dignum qui a sede sua imperatoris

^e In Synodico, *Syztum*.

pore alia luminaria præparavit ad eorum ducatum A qui bonæ sint voluntatis, ^a convictionemque contrariorum et mendacii quidem destructionem, veritatis autem confirmationem. Sicut etiam sub illo ^b amaro Pharaone beatum Moysen contra Jamnes et Mambre (II Tim. iii, 8), et sicut per Simonem Magum Petrum bene vincentem; sic et contra eos qui nunc insurrexerunt, inimicos tuam protulit sanctitatem, per quam bonæ spei sumus et nos, quod orbis terrarum ab Ægyptio ^c liberetur errore; qui Moyses novus existens, omnem quidem Ægyptium hæreticum percuties, salvabis vero omnem Israelitam orthodoxum. Igitur contra veritatem multis millibus gestis et mundissima orthodoxiæ ^d margarita multas excipiente inimicitias, et quantas nulla umquam tradit historia, ab his qui harum vocum novitatem contra paternam fidem apostolicam ^e repererunt: nostrum quidem est, qui triplices multiplicesque patitur tempestates, et pene in piratas incidimus, ad eum clamare qui a Deo productus est gubernator, eumque pro amore veritatis quanta possibile est edocere: tuæ autem gratiæ sapientiæque est non despiciere neque otiose transcurrere hujusmodi quæstionem tantamque causam, sed et perscrutari cum dilectione ^f omni laboris, et imponere emendationem cum tota constantia et Deo dilecta fiducia.

2. Et olim siquidem sæpius jam, ex Alexandria hujusmodi hæreticis zizaniis insurgentibus suffecit vestra apostolica sedes per universum tempus illud ad mendacium convincendum, impietatemque reprimendam, et corrigenda quæ necessarium fuit, ^g muniendumque orbem terrarum ad gloriam Christi, tam sub illo ter beato et inter sanctos habendo episcopo ^h Damaso, quam sub pluribus aliis gloriosis atque admirabilibus. Cujus rei gratia et nos præsumimus has supplicationes offerre: ut adjuvetis or-

jussu pelleretur. Hic obiter notandus Ecclesiæ mos antiquus, quo recens instituti episcopi nomen, synodiceis ejus susceptis, in communionis indicium diptychis inseribi solebat. Hoc pacto Bassiani Ephesi episcopus in Chalcedonensi concilio act. 11 p. 693, eum Proclo communicasse se approbavit, testantibus Ecclesiæ CP. clericis, quod revera suscepit eum, et communicavit ei beatæ memoriæ Proclus, et fecit synodicas litteras, et in dyptichis eum posuit.

^a Hoc est, ad eos revincendos qui hominibus bonæ voluntatis adversantur.

^b Lupus amore in archetypo offendisse se præmonens, in textu majore exhibet, quasi hic Pharaoni comparatus Cyrillus Pharaon minor dicendus innatur. Sed neque in hac conjectura stans, forte Achori, quo nomine Pharaonem Hebræorum persecutorem secundum quosdam appellatum ait, pro amore substituentium opinatur. Ipsam archetypo lectionem Baluzius, etiamsi omni sensu destitutam fateatur, revocavit. Simplicior ac nulli errori obnoxia est nostra.

Scil. Cyrillo.

^d Id est, Nestorio.

^e Apud Lupum, pepererunt. Cyrilli 12 anathematis hinc taxantur.

^f Cum nuncupare Julium potuissent, qui Athanasii ad se confugientis causam, donec sedi suæ restitueretur, propugnare non destitit; Damasus in medium proferre maluerunt, ut qui Apollinarii damnata hæresim, quama Cyrillo instaurant volebant,

ben terrarum, et in illa parte quæ errat, et in illa quæ tyrannidem sustinet, quæque ad hoc impugnatur, ut iis quæ non conveniunt assensum præbeat, eo quod nec velit nec expedire judicet, ut Ægyptiorum capitalorum varias vocum novitates excipiat.

3. Scribens enim Cyrillus Alexandrinus blasphemam vocum novitatem per bis sena capitula universæ divinitus inspiratæ Scripturæ contrariam, et anathematizantem legitimas et antiquas sanctorum Patrum traditiones, et maxime illorum qui excelsa quidem Christi divinitati ascribunt, humilia vero humanitati ejusdem, nusquam unitione ejus intercedenda; proposuit ei qui tunc sanctam sedem regerat magni nominis urbis ^g, qui fuit a principio probatus et notus circa fidem, circa vitam, circa doctrinam Verbi et circa universa, Nestorio, ut aut consentiret capitulis ejus, atque subscriberet ea, et permaneret episcopus, aut certe periclitaretur in gradû, et a sancta Ecclesia pelleretur. Ille autem, propositioni nequam Dei timore prælato, eligit potius multis millibus periculis sibi injuste inferendis tradere semetipsum, quam dolis hæreticis præbere consensum, et confirmare totius orbis errorem.

4. Ad hæc synodus convenit in Epheso, et in nullo correptus, neque rationem reddere expetitus, antequam convenirent qui ^h sustinebantur universi, exactus est ultionem, dum illorum capitulorum blasphemix obviaverit, et omni credulitate ei quæ dicitur damnationi et aliis aliquibus subjectus est, dum certe Cyrillus auctoritatem judicis non haberet, sed ejus qui judicandus est ordinem, eo quod contra invicem moverint quæstiones. Et erat præsidens reus et ⁱ sententiat princeps, qui ^j sustinebatur multis sententiis supponendus.

5. His gestis, aliis quidem cuncta quæ acta sunt lacrymis digna, aliis vero ridicula videbantur; ita

Quocirca Theodoretus lib. v Hist. cap. 3 Meletium Apollinario qui cum Damaso communicare se jactabat, dixisse testatur: *Miror te, o amice, tam impudenter repugnare veritati, idque cum probe scias Damasum asserere perfectum hominem a te assumptum, te contrarium affirmare non cessare... Quod si falsa sunt quæ dicimus, nunc saltem renuntia novitati, et Damasi doctrinam amplectere.* Tum his addit Theodoretus, *Ex hac (Apollinarii) radice pullulavit in Ecclesiis opinio illa, unum esse naturam carnis et deitatis, et illa quæ Unigeniti divinitati passionem attribuit.* Quibus verbis notare forte voluit Cyrillum, cui, quia epist. I ad Successum id excidit, ut *unam Dei verbi naturam incarnatam* diceret, hujusmodi opinionem Theodoretus ac socii falso affingebant. Unde Damasus non modo, ut Lupus interpretatur, propter Lucium Arianum episcopum, aut Maximum Cynicum ab eo damnatos, sed etiam maxime propter Apollinarii errores ab eodem epist. 5 ad Paulinum præscriptos, hic commemoratum intelligere est.

^g Constantinopolitanæ.

^h Græcum verbum Latino *expectabantur*, aptius redditum esset. De Joanne Antiocheno et aliis qui eum eo erant, hoc dictum esse facile quisque videt. Sed antea Nestorius falso negatur *rationem reddere expetitus*.

ⁱ Forte, sententiabat.

^j Partum hic præferendum fuisset *expectaba-*

ut et ille qui Antiochenam tenebat Ecclesiam Dei, post hæc veniens, Cyrillum quidem et Memnonem damnationi subiceret communi a decreto Deo amicissimorum sanctissimorumque episcoporum usque ad viginti duorum metropolitanorum, cæterorumque qui pariter aderant, qui illos hæreseos ac seditiosis principes judicaverunt et ecclesiasticarum b æmulos sanctionum; cæteros vero qui eis ad omnia incongrua complices exstiterant, alienos a communione fecerunt. Sed illi egregii contra veritatem simul et regulas sibimetipsis indulgentiam relaxantes, terribilium mysteriorum communionem irreverenter sibi continuo præsumperunt; alios vero communicare sibi periculose fecerunt: ita ut omnes divinæ regulæ c decreto subjaceant, quæ eorum qui ita regunt omnino perdamnat.

6. Hæc addiscens Deo amicissimus et bonus victor princeps, continuo definivit d vacare quæ sic inordinate inconsequenterque sunt gesta contra eum qui in nullo convictus est, abrupte vero et furiose addictus; denuo autem de dogmate cum veritatis amore fieri quæstionem per interrogationem et responsionem et demonstrationem, quæ omnibus suaderet, non quæ auctoritate tyrannica imperaret.

7. Illi vero ad solutionem canonum id quoque adjeccerunt, ut nec his piis litteris obedirent. Et nihil de fide dicere vel audire acquiescentes ulterius, ad solam se universi pertinaciam contulerunt. Ad consensum cœperunt habere iniqui iudicii, alios quidem fraude, alios violentia, alios præmiis.

8. Constupentes super his nos, per multum tempus rogabamus, obtestabamur, cum omni fiducia provocabamus, ut nihil irrationabiliter fieret aut teneretur; sed de quæstione quidem dogmatum et de Cyrilli capitulis communis proponeretur tractatus

tur, hoc est, de quo expectabamus fore ut multiplices sententiæ subiungendi esset ut reus, is ipse sententiam dicit ut iudex.

a Decretum hoc cum 45 episcoporum subscriptionibus exstat in Ephesino conciliabulo. Lab. tom. III, pag. 598. Mox forte legendum, atque viginti duorum.

b Hoc est, adversarios. Eisdem in decreto modo citato sic compellant: Tu, Cyrille Alexandrine, et tu, Memnon hujus civitatis episcopo, scitote vos depositos... ut qui in causa fuistis ut Patrum canones conculerentur, et imperatorum decreta contemnerentur. Ubi observare est, id quod illic Patrum canones, hic ecclesiasticas constitutiones vocari. Ipse etiam Joannes in præmio sententiæ adversus Cyrillum et Memnonem prolata locutionibus iisdem pronissime utitur.

c Antiocheni videlicet concilii, cujus canone 4 constituitur: Si quis episcopus a synodo fuerit depositus... et præsumperit sacerdotii seu sacri ministerii aliquam actionem, non ei amplius liceat neque in alia synodo spem restitutionis habere... sed et communicantes ei abjici ab Ecclesia. Quapropter infra restitimus perdamnat, ubi obtinebat perdamnant. Clarius legeretur, ut omnes subjaceant decreto divinæ regulæ, quæ. Sed hunc canonem in ipsos qui illum objiciunt facile retorquere licet, siquidem communione Nestorii non abstinebant, quem Cælestini ejusque concilii sententiæ, a tot Ephesinæ synodi Patribus confirmata, depositum noverant. Eodem decreto Joannis

A atque concilium, et quod omnibus placuisset, una sententiæ firmaretur; de eo e vero qui tyrannidem sic aperte pertulerat, judicium verax fieret atque legitimum; ut convictus quidem de corruptione veritatis, adjudicationem consone sustineret ab omnibus: si vero ex toto innoxius probaretur, in scripto abdicaret illa nobiscum quæcumque incongrua f quidam vel ejus personæ vel ex aliorum nomine ex suspicione aut accusatione jactaverant.

9. Sed ista quidem displicebant iis qui ex sola auctoritate devincere, non autem vel suadere vel suaderi volebant. Præcipiebant vero universis ut abrupte anathematizarent et damnationi subsciberent. Quicumque autem se integri deliberationi servasset, damnabatur, s ordinabatur ab eis, subji- B ciebatur calumniis, malæ doctrinæ vocabatur. Ordinabantur pro talibus alteri: quia consentire volebant b laudare quidem damnatione digna capitula, damnare vero eum qui, quantum nos conscii sumus, nihil aliud dixit nisi ea quæ a sanctis prophetis et evangelistis et apostolis per Spiritum sanctum manifeste sunt tradita.

10. Volebant enim et apostolos criminari, dum supervacue adjudicant illum qui ea quæ ipsorum sunt prædicabat. Talem namque et eorum quæ dicuntur gestorum fecerunt actionem, ut inconsona et incerta adversus illum virum proferrent, et plerumque irreprehensibilia reprehenderent: Cur, in- quunt, Nestorius dixit, quod passio non deitatem, sed C humanitatem Christi i attigerit? interdum vero falsa scriberent, ponendo quod ab ipso dicta fuissent verba quæ nec quicumque infidelium, immo nec agrestium dæmonum, dicere præsumpsisset, id est, quod Christus esset i Christus Domini, sicut Saul,

Chrysostomi adversarios abusos esse observavimus.

d Inter acta Ephesini conciliabuli pag. 703 hæc Theodosii sanctio habetur.

e Nestorio.

f Negare non audent, incongrua et scripto abdicanda esse ea quorum causa Nestorius damnatus est.

g Orationis series postulat abdicatur, seu deponebatur ab eis, aut quid simile.

h Clarius hoc ita efferretur, quia cum illis in eo consentire volebant, ut laudarent quidem damnatione digna capitula, damnarent vero. Quod autem proxime legimus, Ordinabantur pro talibus alteri, maxime dictum est propter Nestorium, cujus loco ordinatus est Maximianus. An similiter alii aliorum locis suspecti sint, ignoramus. Tantum plures e sedibus suis pulsos esse num. 11 et 12 perspicue docemur.

i In eo non erat reprehensione dignus, quod duas Christi naturas distinguens, passionem humanitati, non deitati, attribuebat; sed quod, personæ unitatem non admittens, Deum passum negabat, uti negabat natum. Quapropter et Deiparæ nomen Mariæ volebat ascribi: hoc tantum exigebatur ab eo, ut propter unitas in una Verbi persona naturas Deum passum esse fateretur.

j Lupus, qui legit Christi Dominus, recte a Baluzio emendatus est; nusquam enim vel Saul, vel Da- vel Cyrus, aut quisvis alius Christi Dominus dictus est aut dici queat. Quod autem Helladius et Euthierius a Nestorio dictum negant, hoc ab illo dictum esse in

sicut David, sicut infidelis Cyrus. In quibus facile est convincere volenti calumniam.

11. Ea verò quæ de Antiocheno Joanne sunt gesta, si esset possibile, tacere velimus. Sic irrationalis apud nos ejus mutabilitas facta est et manifesta transgressio, et proditio veritatis, quæ ex improviso completa est sive peracta. Ille enim, quia antequam veniremus ad Ephesum, hæreticam reperit capitulorum fraudem, plurimis per litteras ^a indicavit: per primam Cappadociam secundamque, et per diversos locos, ut ab eis se observarent, admonuit, quasi Eunomio et Ario et Apollinario consonarent; ^b et qui acute ac fervide in Cyrilli damnationem prosilivit, et ad hoc omnes hortatus est. Quippe adiit et ipsam regiam civitatem, ut huic impietati resisteret; et idem nobis scripsit adhuc ^c Ephesi constitutis, prius quidem dicens, *Quia illum, id est Nestorium, dimissum cognoscentes ab Epheso, valde doluerunt animæ nostræ, eo quod illa quæ sine iudicio et inique sunt gesta, videantur interiri roborari;*

concilio Ephesino act. 4, pag. 524, ex ejusdem quæstione 27 probatum est. Ipse quoque Nestorus apud Baluzium Synodici cap. 6, pag. 695, istud dixisse se fatetur: *Sicut dicitur Christus Sicut et Christus David, et rursus Christus Cyrus, et deinde Babytonius, dum certe David circa pietatem non fuerit similes; sic vocamus quidem Christum vel Filium etiam Dominatorem: verumtamen communio nominum æqualitatem non facit dignitatis.* De hoc uno cum iis qui hæc verba sua præferabant, expostulat quod exceptionem istam, verumtamen communio nominum æqualitatem non facit dignitatis, super resissit. Sed et in hoc adjuncto fraus merito metuenda erat, recordantibus olim Valentem et Ursacium in Ariminensi concilio conclamas-e: *Si quis dixerit Filium Dei creaturam esse, sicut sunt ceteræ creaturæ, anathema sit;* et cum his verbis Filium creaturam sincere negasse existimarentur, postea palam, teste Hieronymo Dial. contra Lucifer. jactitare cœnisse, se Filium non creaturam negasse, sed similem cæteris creaturis. Quippe fraudi longe magis patebat Nestorii execratio, quam prædicta verba Ursacii et Valentis.

^a Capitula illa, antequam Cyrillus eorum interpretationem edidisset, Joannes vehementer improbabat; et in epistola quidem ad Firmum Cæsareæ episcopum apud Baluzium Synod. cap. 4, pag. 691, nec Cyrilli ea credere se scribit: *Conservant enim, inquit, magis vero sunt eadem his propter quæ Apollinarius a Christi est disruptus Ecclesia.* In Ephesino autem concilio pag. 595 et alibi ea conceptis verbis hæretica appellat. Unde Synodici cap. 52, pag. 751, imperatorem per tremendum Dei iudicium contestatur, jubeat ut hæretica illa capitula quæ superintroducta sunt fidei, expellantur, quia sunt omnimode a veris dogmatibus aliena et hæreticis vesaniis consona. Sibi enim persuaserat, ut in laudata ad Firmum epistola loquitur, capitulis illis id intendi, ut corpus quod Deus Verbum de sancta Virgine assumpsit, ejusdem cuius divinitas, esse naturæ credatur. At eorum explicationem a Cyrillo subinde vulgatam ut Theodoretus quidem, etiam antequam a schismaticorum societate discederet, rectæ fidei consentaneam negavit. Ita multe sopiri possent disputationes, si recta sentiens, sed perverse intellectus, apertiorum verborum suorum explicationem edere non dedignaretur; et qui cum antea prave sentire suspicari erant, ubi tandem ecclesiæ subiecti verborum suorum explicationem, hanc laudare et suscipere non nuenerent ut orthodoxam. Hoc agendi modo Cyrillus ac Joannes primus, ac paulo serius Theodoretus et

deinde, *Quia etsi illa blasphema capitula Cyrillus abjecerit, eum ne tunc quidem suscipere per sacramenta promissimus; eo quod princeps ipse sit factus iniquæ hæresis.* Unde ^d alterum cor accipiens ignorans, omnibus modis suis est adversatus, et Cyrilli communicator effectus non repellentis quæ male conscripserat, qui eum nunquam suscepturum se, vel si ea refatasset in scripto, juraverat: et solus vinculum solvit, quod eum ^e tantis Cyrillo et Memnoni noxiis consequenter intulerat. Et nullam securitatem his qui pro pietate fuerant offensus procurans, ipse quidem reconciliatus est ei quem pridem sic amare notaverat; permisit vero Ecclesias perturbari, et præsules quosdam quidem manere depulsos, alios autem adhuc multipliciter extorberi. Sed etiam litteras mirabiles fecit, in quibus ait damnatum se habere Nestorium, et anathematizare quidquid impie dixit aut sapuit. Sic et acensatione et demonstratione defecit, ut nec diceret, illam vel illam sive illam anathematizo sententiam; sed ait ^f, *Quid-*

alii ad pacem et unitatem adducti sunt. Notanda est eade re in capite 17 Synodici inscriptio sen summa epistolæ Joannis ad Theodosium imp. in qua, ut ibi legitur, *etiam catholicæ fidei illa confessio continetur, quam postea Cyrillus per pacificam laudavit epistolam;* licet ad ejusdem epistolæ calcem Joannes scribat, ab omnibus episcopis damnanda esse ea quæ ad inficiendas Ecclesias introducta sunt contra orthodoxam fidem a præfato Cyrillo capitula. His nimirum conviciis nequaquam deterritus est Cyrillus, quo minus Joannis fidem quam rectam et integram probabat, palam laudaret, eaque agendi ratione Joannem, ut aquilam de ipso sentiret, facilius adduxit.

^b Forte, atque acute.

^c Eo, ut conjectura est, ipso tempore quo idem Joannes ac socii legati Constantinopoli ad Orientales, qui Ephesi remanserant, scripserunt, ut apud Baluzium Synod. cap. 26 legitur: *Ex opinione cognovimus, quia ante orto dies advitius nostri pissimo imperatori placuerit dominum Nestorium ab Epheso dimitti quocumque ire voluerit, et omnino doluit anima nostra.* Hanc autem epistolam Gorpæi mensis undecimo, hoc est, ut interpretatur Hieronius, Septembris undecimo, vel, ut censet Lupus, ejusdem mensis 4 die, scripsisse se indicant. Epistola vero præfatorum quæ Nestorius ab Epheso dimissus est, Synodicon sæpe memoratum cap. 24 exhibet.

^d Tacitus hoc ita enuntiaretur: *At ignorans unde (sen qua de causa) alterum cor accipiens.*

^e Hoc est, cum tot ac tantis, scilicet 42 episcopis, qui Cyrillo et Memnoni adversabantur, eorumque damnationi subscripserant.

^f Tacite sese neglectos, nec ut in sedes suas restituerentur, Joannem curasse arguunt. Huic tamen officio cum non defuisse testis est, uti jam exposuimus, Cyrilli ad Donatum epistola. Præterea idem Joannes Synod. cap. 91, pag. 798, ita in eorum gratiam ad imperatorem scribit: *Supplicamus autem pietati vestre ut perfectam festivitatem præstetis mundo, quatenus nulla civitas ab hoc celebrante communis festivitatis extorris sit, et jubeatis Deo amicissimis piscopis qui inter præcedentes turbas expelli ecclesiis visi sunt, ad priorem habitum reducantur.*

^g Joannes in superiori epistola ad Xystum, n. 2, profitetur se blasphemus ejus docenas anathematizare. Eadem verba et in epistola ad Cyrillum Ephes. concil. part. III cap. 50 reperit. Quibus conceit illud libelli, quem Paulus Emisensis Joannis nomine Cyrillo tradidit: *ἀναθεματίζομεν τὰ ἐν διδασκαλίᾳ μὲρ ἡσθεῶς αὐτῶ ἱερῆμιν.* Sed a verbis modo objectis

quid ab eo impie dictum est, dum certe aperte dicere deluisset, ut ab eo sensu quisque cantur redderet: sicut clare abominamur nos Cyrilli capitula, et quæsumus universos ut se ab insita illius malignitate custodiant, præconvincentes eas que in ipsis sunt blasphemias, et eas clare omnibus publicantes.

12. Hæc pauca de plurimis cum multa abbreviatione conscripsimus, scientes quod horum malorum nimietas non solum Jeremie lamentationibus digna sit, sed et universam tragœdiam superaverit. Rogamus vero, et sanctis tuæ religiositatis provolvimur pedibus, ut manum porrigas salutarem, et auferas mundi naufragium, omniumque horum inquisitionem jubeas fieri, et his illicitis cœlestem superduci correctionem, ut revocentur quidem sancti pastores qui injuste sunt a suis ovibus effugati, et reddatur gregibus ordo et antiqua concordia, et ut non ultra lamentatus et mugitus pro vitis offerantur ac psalmis, dum multi dispersi sunt: et ne quiquam periclitentur circa ea quæ præcipua sunt, dum vitant ab hæreticis vel lavacrum regenerationis vel mysticam communionem accipere, quæ ab orthodoxis sumere ad salutem minime permittuntur.

13. Quæ ex parte quidem videntes, ex parte vero audientes, olim concurrissemus ad sanctitatem tuam nos qui e diversis regionibus sumus, id est ex Euphratia, ex utraque Cilicia, secunda Cappadocia, Bithynia, Thessalia et Mœsia: ut et fontes effunderemus lacrymarum, et publice delleremus peregrina et insueta hujus vitæ mala, nisi detineret nos horum terror insidiantium gregibus ad rapinam et ad errorem omnemque adversitatem. Unde coacti sumus nostra vice dirigere religiosissimos clericos et monachos, qui impleant locum nostrum.

14. Quæsumus igitur ut absque dilatione exurgatis, et fervido zelo magnam victorie tropæum contra æmulatorum enueens erigatis, ante oculos habentes boni Pastoris diligentiam simul et studium circa ovem quæ erraverat (*Luc. xv. 4*). Et non absque periculo deputetis, si quid fastidiose circa tot pastores et oves agatur; dum illæ quidem errent, illi vero tyrannicam sustineant violentiam. Imitamini potius et magnam pietatis præconem Paulum, oculum mundi, quem nos ut pignus habere familiaritatis

propius aest, quod Joannes in epistola ad Theodosium Synod. cap. 91 pag. 798 ait: *Depositum sive damnatum hobemus Nestorium . . . anathematismo subjicientes quæcumque ab eo aliene ac peregrine dicta sunt contra apostolicam doctrinam.*

^a Utpote natus Tarsi, cujus Helladius id scribens episcopus erat.

^b Cyrillus, ut Rusticus Vigilii papæ diaconus aliquanto post initium dialogi contra Accephalos observat, *epistolas suas et Orientalium de pace transmissas Romanæ Ecclesiæ sedi a sanctissimo Xysto confirmari sategit.* Xystus epistolis illis in synodo sacerdotum, qui ad ordinationis ipsius diem celebrandum convenissent, perlectis, ex eadem synodo, uti infra n. 7 testatur, rescripsit Cyrilli labores cum a se tum ab omni fraternitate probari in omnibus et confirmari. Hoc rescriptum etiam Rusticus in citato dialogo laudavit, et ex eo non, ut existimavit Bibliotheca

A nostræ erga vestram credimus sanctitatem. Civis enim noster ^a existens, errore totius orbis extincto, illius apostolicæ sedis factus est ornamentum, et a beato Petro dexteram societatis accepit (*Gal. ii, 9*), ut appareret ab utrisque æquam subtilitatem dogmatum custodiri.

15. Etiam quæsumus ne despiciamur a vobis nos, quos tot mala circumdant. Non enim de pecuniis vel gloria aut quolibet alio temporalium decertamus; sed pro pietatis possessione communi, pro paterno fidei thesauro, pro spe communi fidelium, pro bona confessione apostolorum, pro immortalitate certamine martyrum, et maxime pro adventu clementiæ Domini; cujus virtutem invincibilem invocantes sine cessatione clamamus: *Parce, Domine, populo tuo, et ne dederis hæreditatem tuam in opprobrium* (*Joel. ii, 17*).

B Eutherius episcopus metropolis Tyanensium subscripsi, et quæro ut me ores incolumem, Deo amicissime et sanctissime pater.

Helladius episcopus metropolis Tarsi subscripsi; et rogo ut me ores incolumem, Deo amicissime et sanctissime pater.

b EPISTOLA V,

S. XYSTI PAPÆ AD CYRILLUM ALEXANDRINUM. POST PAGEM FACTAM INTER IPSUM CYRILLUM ET JOANNEM.

Rei hujus relationem in conventu episcoporum se notam fecisse. Quanta hinc Ecclesiæ lætitia. Felicem fuisse laborum Cyrilli exitum, eosque sibi et concilio suo in omnibus probatos esse.

Xystus episcopus CYRILLO episcopo Alexandrino.

C 1. Magna sumus lætitia alacritatis impleti, postquam, sicut legimus, ex alto nos Oriens ^e visitavit (*Luc. i, 78*). Ecce enim sollicitis nobis, quia neminem perire volumus, sanctitas tua redintegratum corpus Ecclesiæ suis epistolis indicavit. Redemptibus ejus in sua membra compagibus, neminem foris jam videmus errare, quia intus omnes positos fides una testatur. Lætatur e medio nostrum qui hoc opus fecit ablatum ^d: soli sibi nunc non credenti quod sensit intelligit obtuisse, qui contra hunc ^e nixus est, quem profitemur omnibus profuisse.

2. Sed convenit a tristibus nos ad læta transire, quia ipse cui quæstio mota fuerat, de Ecclesia universali mœrore sublato, tempus nobis præstitit gaudiorum. Christus denique Deus noster, quam ^f vera

D Patrum editor, ipsa verba, sed sententias quasdam summam delibatas excerptit. Tam pretiosum monumentum ab Antonio de Aquino e Vaticano codice descriptum Baronius in Annalibus ad ann. 453 eundem enavit. Illud deinde Labbeus paulo emendatus actis Ephesinæ Synodi part. iii cap. 41 pag. 1175 subjecit.

^e Ad Joannem alludit qui Orienti præerat, cujus jam acceperat litteras cum cæteris pacis collecta gestis quæ Cyrillus miserat.

^d Nestorium videlicet, cujus opera ab Ecclesiæ compage multa membra discesserant.

^e Illic Nestorio opponi videtur Cyrillus, qui huic resistens, omnibus profuit; sed huic tamen potius intelligere est Christum, cujus dignitatem Nestorius impugnavit. Totus iste locus apud Baron. valde est depravatus.

^f Ita Baron. At Lab., *quam vera sit,*

sit sua causa, monstravit, quando ita res dignatus A est gubernare, ut tantæ rei et talis a indicium servaret suorum conventui sacerdotum. In unum congregati apostoli de fide sæpe tractarunt: in unum nunc convenientes apostolici de ejus victoria gratulantur. O relatio digna mittente, digna conventu! Gaudii cœlestis indicium tales habere debuit cognitores. Et quia res et causa deposcit, locum quoque convenit b non taceri.

3. Ad beatum apostolum Petrum fraternitas universa convenit: ecce auditorium congruens auditoribus, conveniens audiendis. Habuerunt coepiscopi nostri illum congratulationis testem, quem c habemus honoris exordium; sanctæ namque et venerabili synodo, quam natalis d mihi dies favente Domino congregat, quia sic credendum est, ipse præsedet, quandoquidem probatur nec spiritu nec corpore defuisse. Affuit paluæ, qui contentioni non defuit; jovit animorum vota nostrorum, qui e videt symbolo primum inter Apostolos tradito derogari: non passus est f nefandum caput gaudere solatiis, nec turbari diu sivit lutulento gurgite fontis illius perspicui puritatem. Ad nos reversi sunt fratres, ad nos, inquam, qui morbum communi studio persequentes, animarum curavimus sanitatem.

a Et hic indicium, et infra, Gaudii cœlestis indicium præferimus; quamvis utrobique in vulgatis obtineat iudicium. Quippe de re non agitur iudicanda, sed de indicanda et percipienda, quæ cognitores non ad exentiendam causam, sed ad lætiam cum eis ex causa feliciter finita communicandam postulet. In veteribus autem libris iudicium et indicium non aliter pinguntur.

b Apud Baron., convenit intueri.

c Affinis est hic locus illi Siricii in exordio epist. 4: Cum in unum plurimi convenissemus ad sancti apostoli Petri reliquias, per quem et apostolatus et episcopatus in Christo cœpit exordium.

d Non is quo in terris ortus, sed quo Ecclesiæ Romanæ ordinatus est episcopus. Hunc diem pariter ab Anastasio I natalem suum vocatum esse, ad eumque, veluti more jam recepto, multos episcopos invitari consuevisse, Xysti successor Leo plures in eadem celebritate sermones habuit. Et in primo quidem, cap. 3, plurimos episcopos ad illam convenire solitos notat his verbis: Cumque hanc venerabilium sacerdotum splendidissimam frequentiam video, angelicum nobis in tot sanctis sentio interesse conventum. Exinde celebritatem illam, Xysti instar, ad beati Petri gloriam referens, adiecit: Nec abest, ut confido, ab hoc cœtu beatissimi apostoli Petri pia dignatio et fida devotio, nec vestram devotionem ille deserit, cuius nos reverentia congregavit. Quocirca sermonem 3 sic claudit: Illi ergo hunc servitutis nostræ NATALITIUM DIEM, illi ascribamus hoc festum, cuius patrocinio sedis ipsius meruimus esse consortes. Eadem quoque ratione de hoc festo Iliarus papa epist. 8 loquitur.

e Apud Baron., qui videret. Quæ in epistolam 13 Nestorii num. 4 de Nicœni symboli depravatione annotata sunt, videsis.

f Cum Xystus Nestorium nunc nefandum caput, max exulem vestrum, subinde inventorem malorum, postea desertorem castrorum vocet, aliaque ratione supra indiget, nomini illius videtur parcere voluisse, quod ne semel quidem appellat.

g Rusticus diaconus paulo post initium Dial. contra Aceph. proprio stylo ista sic reddit: Quoniam

4. Non se exsuli & vestro sanctus frater noster Joannes addiderat, non ejus est blasphema prædicatione deceptus; nam, quantum rerum exitus docet, suspendit suam sententiam, non negavit. Nam quid in inventorem malorum posset aliud iudicare, nisi h quod probatur ipse per sacerdotes suos ejus agebatur causa, sentire? Statuera hoc nimirum de nostrorum desertore castrorum, quod a ducibus fidei i suaderet perfidia iudicari. Numquam se a nostro numero separasset, in quem potuit et reverti.

5 Exsulta, frater charissime, et ad nos recollectis fratribus victor exsulta. Quærebat Ecclesia quos recepit. Nam si neminem perire volumus de pusillis, quanto magis gaudendum nobis est sanitate rectorum? Legimus una ovis quantum gaudii reportata B præstiterit (Luc. xv, 6); et ideo intelligendum est quid laudis habeat tantos revocasse pastores. Greges aspiciuntur in singulis; nec unius hic causa tractatur, quoties agitur de sanitate i multorum. Lætatur k hic nihil egisse nos præcoquam, quando fructu nostræ sententiæ gratulamur. Sustinuimus fratres, certi eos non spinas, sed uvas esse l facturos (Matth. vii, 17). In evidenti est nostrorum vindemia gaudiorum, quæ sanctam synodum largitate gratulationis implevit. Vineam suam custos ille cu-

numquam similia Nestorio sapuit, sed a principio fuerit orthodoxus Joannes sanctissimus frater noster, licet olim sententiam suam suspenderet, ut nobiscum Nestorium minime condemnaret. Cum orthodoxus ab initio fuerit Joannes, atque egregia epistola Nestorium; antequam damnaretur, arguere non dubitaverit, cur postmodum ab hoc hæretico condemnando sese sustinuit? Hoc nimirum in causa fuit, quod Nestorius accepta ipsius epistola rescripsit, ideo tantum a se nonem Deiparæ vitari, ne inde nos sequaces hæretici Apollinari reprehenderent. Unde et Joannes ad Firmum Synodici cap. 4 de Nestorio scribit: Quia vero et ante sapuerit (de Dei genitrice sicut nos), inde convincitur quia et cito constitit admoventibus nobis, sicut a propriis fit, et ipsum nomen accepit, et in duobus sermonibus sanam fidei expositionem et irreprehensibilem nobis direxit. Verum hæreticus ille etiâsi quandoque linguam, numquam tamen animum, virorum prudentum iudicio, mutavit.

h Id est, nisi id, quod Christus, cujus causa agebatur, probatur per sacerdotes suos in synodo Ephesina congregatos sentire.

i Labbeus mallet, sua deberet. Retinendum suaderet hoc intellectu, Joannem id de Nestorio statuuisse, quod perfidia ejus nota suaderet de illo a ducibus fidei iudicari.

j Non displicet Labbei conjectura, qua rectorum forte legendum esse admonet. Quamquam cum plebis multitudo censeatur in rectoribus, rectoris cujusque sanitas, sanitas est multorum.

k Hanc sententiam Rusticus loco citato sic retinet, ut verba prorsus mutet in hunc modum: quia bene fecimus, qui nihil contra eum definitivum immaturum; clarent enim nostrorum vindemiæ gaudiorum.

l Apud Baron., lecturos. Lab. ad marg., laturos; rectius tamen in textu, facturos. Alludit quidem Xystus ad illud Matth. : Nunquid colligunt de spinis uvas? sed hinc probat spinas non esse, quia certus erat fore ut facturi essent uvas; cum Christus dicat: Non potest arbor multa fructus bonos facere. Quo in loco vers. 17, 18 et 19, verbi facere, non ferre, constans usus est.

ravit, quem ad custodiendam domum Israel nec dormitare nec obdormire David propheta testatur (*Psal. cxi, 4*). Insecundum illud Christo nostro, nec afferens fructum, suscepit flamma sarmentum (*Joan. xv, 6*). Sed ut hoc videmus evenire damnato, ita de reversis ad nos fratribus convenit dicere, quia non potuit a diabolo eradicari plantatio quam plantaverat Pater (*Math. xv, 15*). Illum ergo sibi ignis æternus, hos possessoris æterni vinea vindicavit in tantum ut Antiochenæ Ecclesiæ sacerdotem vocari a sanctitate tua jam nunc venerabilem virum et a domnum gaudeamus. Et merito vocatur domnus, qui communem Dominum recognovit, qui incarnationis ejus mysterium voce catholica nobiscum confitetur.

6. Bene nobis breviter tua fraternitas quæ sunt super eodem negotio gesta narravit; sed mirati non sumus, quod a dissentientibus in te compositam legimus dejectionis injuriam (*Math. v, 11*). Novimus frequenter patere calumniis veritatem, nec tamen unquam posse falsitate superari. Votive

a Cyrillus in inscriptione epistolæ quam Joanni post compositam pacem misit, Ephes. concil. part. iii, c. 34, illum appellat dominum, sed non addit venerabilem virum. Quapropter epistolam a Cyrillo ad ipsum Xystum scriptam, quæ desideratur, hic indicari existimamus. Si nullum est hic in archetypum mendum, fallitur Quesnellus not. 43 in Leonis epistolam 34, ubi vocis domnus usum ante Leonis tempora receptum negat. Ipsius opinioni item adversatur, quod apud Augustinum ad calcem sermonis 111 nov. edit. legitur: *Quod novit charitas vestra suggerimus: dies anniversarius ordinationis domni senis Aurelii crastinus illucescit*. Ad hæc in concilio Chalcedonensi aet. x, pag. 637, d, idem usus firmatur his verbis: *Domnus autem Samuel male habebat*. Porro nomen domnus et dominus discernere et usum exponit antiquus iste versus a Pagio ad ann. 433, num. 4, laudatus:

Cœlestem Domnum, terrestrem dicite domnum.

Eodem usu et Græci cœlestem Dominum *Χρῖστος* et terrestrem *κύριος* appellant. Quocirca in loco concilii Chalcedonensis proxime laudato, domnus Samuel *κύριος*, non *κύριος* vocatur. In hunc autem Xysti locum Pagius istud notat: *Porro depositi non amplius vocabantur domni, nec ullo honoris titulo exornabantur*. Ac deinde infert: *Xystus gaudet Joannem a Cyrillo jam nominari venerabilem domnum; exindeque colligit læsum Joannis honorem plane resarcitum fuisse*. Verum ex verbis Xysti hoc tantum sequitur, ut Cyrillus honorificis titulis Joannem exornans, palam eum communionis ejusdem consortem agnoscere se testatus sit. At non inde pariter sequitur, ut Cyrillus antea Joannis honorem læserit, aut eum de depositione mulctatum habuerit. Certe auctor ei fuit Cœlestinus, ut summa cum illo prudentia et moderatione ageret.

b Baron. et Lab. ad marginem, *dictionis*; sed recte præferunt, *dejectionis*. Non enim hic aliqua adversus Cyrillum dictio aut contumeliosus sermo, sed ea notatur depositionis sententia, quæ Ephesi adversus illum ab iis qui Joannem Antiochenum sequebantur, lata et parietibus affixa fuerat, de qua mirum synodus Ephesina epist. 20 ad Cœlestinum n. 3 conqueritur.

In vulgatis, *Non est*; quod de Joanne dictum

sunt semper molestiæ fidem prædicanti. His namque cum beatitudine copiosa merces paratur in cœlo (*Ibid. 12*), quibus propter justitiam maledictiones, persecutiones et omne malum præcipitur sustinere. Passus es falsitatem, ut victicem faceres veritatem; et ideo nunc insultandum est falsitati, quia nullus perire potuit veritati.

7. Expectamus igitur memorati fratris nostri Joannis clericos, et optamus venire: scimus et pro honore et labore tuo dare responsum. Non es, secuti fratri et coepiscopo nostro Maximiano sæpe jam scripsimus, etiam ipse redeuntes difficilis aperire janua: ut vere nisi perditionis filius nemo sit perditus (*Joan. xvii, 12*); sitque ei major causa lugendi, quod meruit solus excludi. Hæc ad venerationem tuam fraternitas mecum sancta scribit, probans tuos in omnibus et confirmans labores: qui tamen graves aut amari esse non potuerunt, quia huic impensi sunt, cujus onus leve et jugum suave portamus (*Math. xi, 30*).^d Datum 15 kal. Octobris, Theodosio xiii et Maximo consulibus.

esse oporteret; sed ad illum referri nequit, cum ante initam pacem nihil esset, cur de illius ad aperendam redeuntes janua facilitate Xystus ad Maximianum scriberet. Ideo restituendum duximus. *Non es*, ut id de Cyrillo ipso dicatur, cujus pro pace studium Xystus supra in epistola 1, quæ et ad Maximianum missa est, eo commendat, quod *proprias contemnens contumelias, magis Ecclesias ordinari, quam se vindicari desiderat; confestim autem in naufragio laborantibus petit aperiri portum, etc.*

d Septemb. die 15 ann. 433. Chronicam hanc notam Pagius falsi suspectam habet, quia cum e concilio episcoporum, quos anniversarius ordinationis Xysti dies congregat, scripta sit hæc epistola, cum eo tamen die quo Xystum consecratum esse pro certo ponit, nota illa componi non potest. Observat quoque Tillemontius, Joannis clericos, qui litteras ejus Xysto reddituri expectabantur, necdum in urbem pervenisse, cum hæc epistola scripta est; adeoque hujus et sequentis epistolæ, quæ post adventum Joannis clericorum data est, epocham non unam esse debuisse. Non inficiatur tamen fieri potuisse ut, licet una prius, altera posterior scripta sit, ambæ tamen simul date eodemque die consignatæ fuerint. Sed hoc posito, mutandum fuisse censet eum num. 7 locum, in quo Xystus Joannis clericos expectare se dicit. Verum ex meris hujusmodi conjecturis certas notas, quas vetus exemplar alias in iis exhibendis fidele asservat, rejicere vel mutare prudentis non est, et ipse quidem Xystus, qui Cyrilli litteras in concilio episcoporum ad ordinationis sæcæ diem congregatorum lectas et ab universis probatas fuisse superius num. 2 docet eodem episcopos pariter litterarum Joannis lectionem audivisse in epistola sequenti num. 3 indicat. Unde sequitur ut Xystus episcopos qui ad natalis sui celebritatem convenerant, ad clericorum Joannis adventum detinendos judicaret; quo ii qui Cyrilli de pace Orientis litteris recreati jam fuerant, de eadem re auditis Joannis scriptis certiores facti, perfecto gaudio emularentur. Nec ambigendum quin simul retenti sint et qui a Cyrillo venerant, nec nisi cum Joannis clericis fuerint dimissi. Tum utrisque eodem die data sunt epistolæ, et licet una paulo ante adventum clericorum Joannis scripta eos expectari indicet, istud non debuit mutari, cum ii per quos mittebatur ad rerum gestarum ordinem enarrandum idonei essent.

a EPISTOLA VI,

B. XYSTI PAPÆ III AD JOANNEM ANTIOCHENUM.

Ecclesiæ de Joannis reditu lætitia. Æquitas lætæ adversus Nestorium sententiæ. Romanæ Ecclesiæ in servanda fide constantia, et in ejusdem fidei causa imperatorum studium. Quam idoneus sit Maximianus, qui malis a Nestorio illatis medeatur.

XYSTUS episcopus JOANNI episcopo Antiocheno.

1. Si ecclesiastici corporis gloriam, si ejus integritatem dilectio tua considerare dignetur, profecto lætitiæ nostræ non quæret interpretem. Ipsæ namque res evidentissime loquuntur, mœrorem nostrum repente sancti fratris Cyrilli sermone in gaudium esse conversum. Tantam hanc ergo sollicitudinem nostram nos evasis delectat, postquam reo fidei nostræ tua fuit ^b sanitas penitudo.

2. Nunc vere ^c se exsulem ^d, nunc se sentit ejectum. Abundant ei in deserto spinæ (*Matth. vii, 16*): quia deest uva quam colligat. Hos habet fructus, qui erga vineam Domini nostri noluit exercere culturam. Credo ad dilectionem tuam rerum cursus et ordo pervenerit, qualiter ei volumus nostra admonitione ^e succurrere. Retinimus in præceps euntem, qui erat blasphemiarum pondere in profundum mergendus. Si negotii qualitatem justa lance pensemus, nulli non videbitur Nestorius sero damnatus. ^f Illic fuerit debitus sermo præteritus. Fruamur nunc præsentibus bonis, nec diu hæreamus in tristitia, quibus Dominus gaudere concessit.

^a Una cum superiore ab Antonio de Aquino et rōlice Vatic. eruta, Baronii studio in lucem prodit. Ian. latur a Vincentio Lirinensi Communis. cap. 4. Non superiori Joannis epistolæ 3, sed alteri quæ non exstat, quamque Joannes a Xysti laudibus exordiebatur, respondet.

^b Apud Lab., *fuit sanctitas plenitudo*; lectio non spernenda foret, si antea rebus fidei nostræ legi subnexa sinerent. Quare quod Baronius ex Vatic. ms. fide expressit. revocamus, atque ita intelligimus, ut Nestorio fidei nostræ subversæ reo gravis ac molesto fuerit Joannis sanitas. Certe de Nestorio sermonem Xystus prosequitur.

^c *Supple, Nestorius.*

^d Opera si licet ipsius Joannis, qui, ut Evagrius lib. 1 cap. 7 tradit, cum cerneret Nestorium in suburbano Antiochiæ degentem, blasphemiam suam nequaquam desistere, itud ad imperatorem referens, effecit ut perpetuo exsilio condemnaretur. Hoc autem perpetui exsilio ejus decretum legere est in part. Ephes. concil. cap. 14 et 15. Quocirca cum Nestorius apud eundem Evagrium ibid. quadriennio se in monasterio ad quod ab Epheso dimissus fuerat, commoratum esse affirmat, aut mentitur, aut quadriennium illud aliter ac verba illius apud Evagrium sonant, est intelligendum. Ut enim in superiore epistolam 4 observavimus, Nestorius anno 431 octo dies ante *Corpiæ mensis undecimum*, hoc est, vel Augusto mense exeunte vel inente Septembre, ab Epheso dimissus ac relegatus in monasterium suum abiit. Jam vero ex hac epistola liquet eum ante octavem Septembrem anni 433 et frequenti urbe in desertum locum, ubi nullus erat quem pervertere valeret, fuisse amandatum. A primo igitur exsilio ad hoc alterum ne biennium quidem totum in monasterio suo exegit.

^e Favere videtur is locus verbis Gennadii lib. de Script. Eccl. dicentis, Xystum ad ipsum Nestorium

A 3. Audivit universa fraternitas, quæ ad natalis mei convenerat diem, qualiter bono humani generis, apostolicæ sedis me præside &c... Excedant licet meritum meum et extra me hæc esse cognoscant, exordium tamen tui sermonis gratus accipio, quia non est tibi controversia perferenda, qui Christum Dominum nostrum bono humani generis ita ut natus est confiteris. Subsequenter Ecclesiæ addis luciferum et ubique lucentem. Sed et nunc vos, immo omnes qui lucis illius signum fronte ^b gestamus, luciferos confitemur. Sint ergo omnes fidem prædicantes Domini sacerdotes luciferi et ubique lucentes.

4. Sit et Nestorius ille lucifer de quo scriptum est: *Cecidit lucifer, qui mane oriebatur (Isa. xiv, 12).*

B Cecidit, sed superbios cecidit, sed elisus cum ascendere disponit in cælum, et ponere super cæli sidera sedem suam, et promittit Altissimo similem se futurum. Ille ad similitudinem se aptabat Altissimi; isto in suam similitudinem vocabat Altissimum. Nomen namque natum eum tantummodo prædicabat, auferens incarnationis mysterium, et illud evanescens, immo illud impugnans, quo secundum symbolum et fides et salus nostra subsistit. Non est certandi jam tempus, hoste prostrato: transeundum nobis ab his est quæ bella moverunt, importunum victoriæ tempore adhuc de præliis disputare.

5. Quæ hic evidentior rerum fides, quæ ratio ma-

C *et ad Orientis episcopos adversus errorem ejus succedendum sententias direxisse.* Sed jam a prima epistola quam Xystus iniens episcopatum scripsit, de Nestorio ut prorsus desperato loquitur, probatque Cyrilli sententiam, quæ ejus unius contentus est morte, ipseque de hoc hæresiarcha statim edicit: *Solus igitur ille sit naufragus, quem in tanta caligine propriarum doctrinarum nihil cernentem impietatis fluctus alisit scopulo depositionis.* Recolendum est Xystum de his quæ decessor illius Cælestinus in hac causa gesit, tamquam de rebus a se gestis loqui solere. Cælestinus autem Nestorium datis induciis, ad saniorum fidem suscipiendam est cohortatus. Ac postea, consultus a Cyrillo an emisso iudicialium tempore sententia in illum lata perdurare non deberet, epist. 16, num. 3, paterne respondit: *Studo pereuntis saluti, si tamen voluerit ægritudinem confiteri.*

^f Baron. cui non profuerit; quæ lectione ad marginem rejecta Lab. restituit, *hic fuerit.* Deinde pro debitus malleus deletus, quasi diceret Xystus: *Sermo ille quo Joannes ac socii Nestorium præcipiti iudicio damnatum conquirebantur, oblivione jam deleatur, nec memoretur amplius; hæc tristitia jam prorsus abierit.*

D ^g Hic aliquid deesse Labbeus admonet: quod quidem Baronius addito verbo *gratulerentur* supplere conatus est. Tamen ad Xysti mentem aptius ita resarciretur: *apostolicæ sedi me præsidere gratuleris.* Apparet quippe Joannem in exordio epistolæ suæ Xystum ita laudasse ut eum bono generis humani apostolicæ sedi præesse prædicarit. Quam laudem modesta quadam industria Xystus a se ad gloriam Christi, qui vera bono humani generis natus est, convertit. Subinde, ubi eum Joannes *luciferum et ubique lucentem prædicabat*, eadem solertia et hanc laudem cum omnibus fidei ejusdem consortibus et prædicatoribus communicat.

^h Baron., *gestatis.*

tor potest esse, quam palma? Fruamur, auctore Domino, bono atque jucundo, quia in unum fratres rursus cœpimus habitare (Ps. cxxii, 1). Hæc sanctitatem tuam volumus prædicare quæ scribis. Expertus es negotii præsentis eventus, quid sit sentire nobiscum. Beatus Petrus apostolus in successoribus suis, quod accepit, hoc tradidit. Quis ab ejus se vellet separare doctrina, quem ipse inter apostolos primum magister edocuit? Non hunc auditus per alterum, non sermo lectus instruit: doctus est cum aliis ore Doctoris. Non scripturæ, non scriptorum passus est questionem; absolutam et simplicem fidem, et quæ controversiam non haberet, accepit, quam utique meditari semper, et in qua manere debemus, ut sensu puro sequentes Apostolos, inter apostolicos esse mereamur. Non parum nobis oneris, non parum laboris incumbit, ut Ecclesiæ Domini macula desit et ruga (Ephes. v, 27).

6. Quam semper super hoc esse solliciti nos debemus, clementissimorum et christianissimorum regum cura testatur. Aspice, frater clarissime, celesti negotio quam se vigilantiter impenderit. Cogitationum feriis nesciverunt; nec dignati sunt terrena curare, nisi cœlestibus paruissent. Quoties apostolicam sedem, quoties diversos fratres eorum sermo commovit? Impenderunt se ejus negotio qui se eorum nunquam negavit imperio. Sciunt se illi fenerare sollicitudinem suam qui eam cum grandi reddat usura. De qua re nos convenit gloriari, quia cœlestem Regem videmus fœderatos reges habere terrarum. Intelligent, sicut ait David, et eruditi sunt qui judicant terram (Ps. ii, 10), quando, sicut dicit alibi, ipsi et omnes populi laudant nomen Domini (Ps. cxlviii, 12).

7. Ergo quia, sicut ait Apostolus, fides una est (Ephes. iv, 6), quæ et vincens obtinuit, dicenda credamus, et tenenda dicamus. Nihil ultra liceat novitati, quia nihil adjici convenit vetustati. Dilucida et perspicua majorum credulitas nulla cœni permixtione turbetur. Habet probatum nobis virum fratrem et coepiscopum nostrum Maximianum Constantinopolitanæ Ecclesiæ sacerdotem, divino illic judi-

cio consecratum, ut ægritudinis morbum quem astutiæ venena solius infuderant, superet simplicitatis dulcedo succedens; qui non illic aliud quam credimus poterit prædicare, nisi quod a decessoribus meis, nobiscum positus frequenter audivit. Data xv kalendas Octobris, Theodosio xiv et Maximiano consulibus.

h EPISTOLA VII,

XYSTI III PAPÆ AD PERIGENEM CORINTHIORUM EPISCOPUM.

Ut vicarii apostolicæ sedis dignitatem Anastasio Thessalonicensi antistiti a se ex antiquo more concessam reverentur, atque ejus auctoritati se subtrahere ne tentet.

Dilectissimo fratri PERIGENI XYSTUS.

1. Gratulari potius quam conqueri deberemus de tuæ fraternitatis actibus, cum tibi apostolicæ sedis auctoritas in ipsis tuæ ordinationis initiis, quod te semper meminisse oportet, affuerit. Sed ut nostrum est non ista retexere, ita tuæ convenit fidei retinere. Nunc aliqua incitare voluisse cognovimus: sed hæc, cum res per nostrorum præsentiam, quos vice nostra ad eas partes propter has causas direximus, sopitæ sint, præterimus. Nam et sanctos fratres nostros Martianum presbyterum et idem et diaconum Lollianum egisse credas, quod et utilitatibus tuis et sedis apostolicæ auctoritati congrueret: et idecirca nunc ad fraternitatem tuam nil tale scripsimus, quo tibi tristitiam generemus, quia malumus correctione pacifica id quod tentatum fuerat aboleri.

2. Nunc ergo, frater charissime, admonitis nostris: epistolis per fratrem et coepiscopum nostrum Lucam, qui ad vos sola clarissimi gratia provocatus advenit, sancto fratri et coepiscopo nostro Anastasio Thessalonicensis urbis antistiti eam servato reverentiam quam cæteri quoque pontifices per Illyricum constituti erga prædicti dignitatem reservare non abnuunt; cum sciamus nihil novum illi a nobis fuisse concessum, sed id quod ejus decessoribus nostri decessores detulerant, habita consideratione disciplinæ ecclesiasticæ constitutum. Tua enim magis interest ut huic plurimum deferatur Ecclesiæ, quæ tibi

^a Apud Vincentium Lirin., fides et credulitas.

^f Baron., sopitis. Vanæ Nestorii eloquentiæ, quæ solo astu fulta hæreseos venenum infundebat, simplicitas opponitur prædicationis Maximiani, qui fidem certam et ab apostolica sede acceptam, non sine ea dulcedine quam veritas parit, tradebat.

^g Septemb. 15 ann. 453.

^h Itæc epistola una cum tribus subsequentibus Concilio Romano sub Bonifacio II, quod Lucas Holstenius publici juris fecit, inserta est. Chronica nota quæ huic deest, ex sequenti supplenda est. Obscurum enim non est utramque eadem de causa eademque occasione conscriptam esse.

ⁱ Cujus rei fidem faciant Bonifacii I epistolæ 4, 5 et 15.

^j Forte, item.

^k Perigenes multum Romanæ debebat Ecclesiæ, ut pote ejus præsul Bonifacius eum præfecerat Corinthiis, atque ut hanc sedem invidis annulis retineret effecerat. Nonnihil quoque debuit Thessalonicensi; præsertim cum Bonifacius illum Corinthiorum epi-

^a Subauditur de fidei adversariis relata. Xysti argumentum verbis nititur I Joan. v, 4: *Hæc est victoria quæ vincit mundum, fides vestra*; quasi diceret: Si fidei propterea est vincere, quod majus iudicium esse possit penes nos esse veram fidem, quam quod penes nos palma est atque victoria? Quapropter non placet istud Bonifacii, quam ut palma fruamur auctore Domino et bono.

^b Hoc est, cum apostolica sede, cui in primis fidei depositum a Christo in Petro creditum, et a Petro successores suis traditum atque transmissum fuit.

^c Eadem inveniendi ratione utitur Simplicius papa, qui epistolam 19 sic orditur: *Cogitationum feriis non habemus; nec enim quiescere nos causa permittit.*

^d Apud Baron. et Lab.: *Una est et vincentes obtinuit.* In vulgato Vincentii Liria. Communitorio cap. 43, ubi hinc sententia refertur, *Una est quæ evidenter obtinuit.* Pro evidenter, in perantiquo ejusdem Communitorii exemplar. Corb. exstat *vincenter*, quod perinde est atque cum victoria palma. Rursus. hic ad verba I Joan. v, 4, Xystus sua exigit.

tantum honoris contulit, ut pro te contra eos qui tibi A tunc æmuli fuerant repugnaret.

^a EPISTOLA VIII,

XYSTI III PAPÆ AD SYNODUM THESSALONICÆ
CONGREGANDAM.

Vicarii dignitatem per Illyricum se de more Anastasio Thessalonicensi episcopo tribuisse. Quæ ejus sit potestas, quæ munia. Ut ei Perigenes Corinthiorum episcopus subjiciatur.

Dilectissimis fratribus universis episcopis synodo apud Thessalonicam congregandis XYSTUS.

1. Si quantum inservitur legibus et principum constitutis, quæ sunt temporalia et mutantur, et sæpe sæpius abolentur, tantum divinis legibus æternisque mandatis obedientiæ præstaremus, essemus profecto summæ beatitudinis compotes, et mundanæ vexationis molestias vitaremus, illo rectore vel præsule qui subinde subvenire cupiens quotidianis vocibus clamat: *Convertimini ad me, et convertar ad vos* (Zach. 1, 3)... (*Inter cætera et ad locum*) Nos Iratri et coepiscopo nostro Anastasio tantum tribuimus, quantum decessoribus ipsius a nostris decessoribus attributum. Priorum iudicium sequimur, hæc constituendo quæ ab his novimus constituta: quia et ipsum hujus probamus meriti, cujus fuerunt illi qui talia meruerunt. Nullus obviet salubribus constitutis, nullus præceptionibus his resultet. Habeant honorem suum metropolitani ^b singularum, salvo hujus privilegio quem honorare debeant amplius honorati. In provincia sua jus habeant ordinandi; sed hoc, inscio vel invito quem de omnibus volumus ordinationibus consuli, nullus audeat ordinare. Ad Thessalonicensem majores causæ referantur antistitem. Ipsum major cura respectet, eos qui ad episcopatum vocantur discutendi solliciti et probandi. Ipse optimos solertissimosque de vestro numero eligat, quos negotiis secum asciscat arbitros; aut sine se tribuat, qui in disputationem missa componat.

2. Noverit Corinthius episcopus sibi licentiam potestatis liberæ minime tribuendam, si huic voluerit Ecclesiæ ^c resultare, quam sibi noverit profuisse.

scopum, nisi Rufi Thessalonicensis antistitis testimonio et opera, institui noluerit. Perigenes tamen, nostra nos fallit conjectura, quam ex Leonis epistola 13 firmare licet, synodis a Thessalonicensi episcopo indictis interesse, aut ei ulla in re subesse detrebatat.

^a Tantum decurtata in actis concilii Romani, quæ Lucas Holstenius in lucem emisit, prolata est. Nec aliud succurrit exemplar unde resarciatur. Nil certe fuit omissum quod ad apostolicæ sedis in Illyrici provincias jus stabilendum conferebat, cum ea tantum de causa prolata sit.

^b *Supple provinciarum.*

^c *The-salonicensi.*

^d *Lege, tanta.* Illic fides commendatur legatorum, quos Xystus ad synodum mittebat.

^e *Julii 8 anni 435.*

^f Apud Holsten., *cohibente.* Experti nihil in veteribus libris usitatus offendi, quam ut pro *convivere* et *conviventia* pingatur *conhibere* et *conhibentia*, hic restituere non dubitamus *convivente*.

Cui necesse est nos quoque, siquid tentare voluerit, obviare; qui prætoriorum quæ illi per nos præstita sunt memores sumus et illicitis semper usurpationibus obviamus.

3. De cæteris vero, quæcumque illæ sunt, nostris præsentibus volumus finiatur: quoniam ^d tota illorum apud nos fides est, ut quæ illi probaverint, nos credamus judicasse pariter et probasse. ^e Data VIII idus Julias, Theodosio XV et Valentiniano IV augustis consulibus.

EPISTOLA IX,

XYSTI III PAPÆ AD PROCLUM CONSTANTINOPOLITANUM
EPISCOPUM.

Ut sine Thessalonicensis antistitis formata, ex iis provinciis quæ ad illum pertinent, nullum sacerdotem ad se venientem suscipiat.

Dilectissimo fratri Proclo XYSTUS.

1. Licet fraternitatem tuam, disciplinis ecclesiasticis eruditam, ea omnia quæ ad regularum et canonum observantiam pertinent custodire summa sollicitudine noverimus, nec quidquam aut ipsam facere, aut facere alios sacerdotes se ^f connivente permittere, quod vetusta Patrum constituta pervertat, documentis evidentibus probaverimus (id enim optimo convenit et Deo dignissimo sacerdoti, ut et ad se pertinentia qua potest cura custodiat, et alios fratribus suis debita minime inquietare vel temerare ex aliqua parte, MODERATIOREM HONORIFICENTIAM SUAM majore gloria servaturus, si nihil licere contra morem veterum attentantibus sinat), nostra tamen adhortatione per gratiam charitatis hoc fraternitati tuæ specialiter debet accedere, ut contra subreptiones aliquorum circumspecta sanctitas tua facultatem non præbeat horum incongruæ voluntati, qui Ecclesiis per se scandalum cupiunt et discordiam generare, volentes per Ecclesiarum perturbationem credere, et locum sibi per dispensationem facere sacerdotum.

2. Id ergo, quod nos quoque servamus, fraternitatem tuam, quam scimus hoc suo more ^g facturam, volumus custodire; id est, ut si quis ad fratrem et coepiscopum nostrum Thessalonicensis urbis antistitem harum provinciarum ^h, quæ ad eum pertinent,

^g Quo nimirum ea que ecclesiastica disciplina sunt, servare solet. Ut autem nihil a Proclo durum aut ipso indignum exigere se suadeat, et hoc quod rogat a se erga episcopos Illyrici servari proxime testatur.

^h Holstenius hic aliquid deesse, atque ita supplementum putat: *Quæ ad tuam spectaret Ecclesiam, sacerdos sine tuo consensu accesserit, vel contra ad tuam sanctitatem istarum provinciarum, qua ad eum pertinent, etc.* Verum hoc supplemento antistiti Constantinopolitano præter Xysti mentem, dandarum formularum, adeoque et metropolitico jus conceditur, quod longe postea Gelasius ei negavit, epist. 23 num. 10, scribens CP. civitatem non solum inter sedes minime numerari, sed nec inter metropolitanarum jura censi Integer erit locus, si ita legatur, ut si quis a fratre et coepiscopo nostro Thessalonicensis urbis antistite harum provinciarum, etc. Planior autem sic fieret: *Ut si quis harum provinciarum, quæ ad fratrem et coepiscopum nostrum Thessalonicensis urbis antistitem pertinent, etc.* Ambigua certe non

sacerdos adveniat præter ejus conscientiam, si sine ejus epistolis atque formata venire tentaverit, tamquam disciplinæ ecclesiasticæ despector et contemptor canonum, quos nos temerari ex aliqua parte non patimur, habeatur. Reverentiæ vestræ in commune præstatur, si alter alterius honori debita, prævenientes invicem per charitatis gratiam, reservetis; quæ fieri a nolumus ut legimus. Discant omnes illius provinciæ sacerdotes tantæ fraternitatem tuam esse censuræ, ut non permittas fieri quod non licet a sacerdote tentari.

3. Diceremus plura, si non de tuæ fraternitatis mente nossemus majora et ex hac parte sentire, quam nos in nostras epistolas hæc quas ad te dirigimus, possumus sermone conferre. Habes recentissimum nuper habitæ actionis exemplum fratris nostri Idduæ^b, circa quem tuæ fraternitatis decrevimus iudicium custodiri; cognitioni tuæ facere nolentes injuriam, cum ejus intentionem justissimam innocentia tuereris. Monendi^c sunt ignorantes; at scientem atque servantem talia si diutius velis instruere, non tam admonere quam exprobrare ignorantiam videaris. Sufficiant ergo quæ scripsimus, frater charissime, quoniam ad hæc corrigenda atque servanda animum tuum atque censuram nobiscum sentire confidimus: quoniam unum cor et animum, ut dicit Scriptura (Act. iv, 52), circa religionis observantiam, canonum custodiam et disciplinam ecclesiasticam retinendam nos habere, ut debemus^d et credimus. ^e Data 15 kalendas Januarias, Actio iterum et Segisvulto consulibus

MONITUM IN EPISTOLAM SEQUENTEM.

1. Ad epistolæ hujus scopum assequendum non parum refert nosse quid sibi velit Xystus his num. 3 verbis: *Nec his vos, fratres charissimi, constitutis, quæ præter nostra præcepta Orientalis synodus decernere voluit, credatis teneri, præter id quidem, quod de fide vobis consentientibus judicavit.* Quæ sit illa synodus Orientalis, quæve illius constituta, quibus Illyricanæ Ecclesiæ non teneantur quæritur.

2. Lucas Holstenius, notis in hunc locum, verbis illis innui existimat negotium Juvenalis episcopi, qui

est mens Xysti. Vult quippe nulli licere Illyrici episcopo quoquam sine antistitis Thessalonicensis formata proficisci.

^a Restituendum videtur, *volumus ut legimus*, scilicet apud Paulum (Rom. xii, 10) præcipientem, *Honore invicem prævenientes.*

^b Ephesino in concilio pag. 544, e, depositionis Nestorii sententiæ subscribit Idduas Smyrnæ episcopus. Unde Holstenius Proclum in hunc episcopum patriarchico jure egisse, ab ejus iudicio Idduam ad apostolicam sedem provocasse, et Xystum Procli sententiam ratam esse jussisse opinatur. Ex quo sequeretur ut Xystus ejus in Asianam diœcesin patriarchicum jus ratum habuisset; quod ipsius sedi ne Constantinopolitana quidem synodus attribuerat. Hujus quippe synodi canone 2 decernitur *ut Asiænæ diœcesis episcopi quæ sunt in sola Asiænâ administrant, et Thraciæ episcopi Thraciam tantum regant.* Quamvis autem hoc illi jus primum Chalcedonensis concilii canone concessum sit, illud tamen Actius archidiaconus in eadem synodo act. 15, pag. 796, sic vindicat, quasi jam eadem sedi a CP. synodo attributum fuerit, immo nisi Constantinopolitanum antistitem, etiam ante Chalcedonensem synodum hu-

A Ephesina in synodo Palestinæ provinciæ principatum obtinere studuit; caque de re consulendum monet Leonem in epistola ad Maximianum episcopum, hoc est, quod in epistola illa legimus: *Difficile est ut cupiditas improborum non aliquid supra mensuram molliatur appetere; sicut etiam in Ephesina synodo Juvenalis episcopus ad obtinendum Palestinæ provinciæ principatum credidit se posse sufficere, et insolentes ausus per commentitia scripta firmare* (Leo epist. 110 cap. 6). Verum ad hæc Xystum minime respicere huic nobis persuasum est: primo quod, Cyrillo Juvenalis ambitioni intercedente, irriti fuerint illius conatus, adeo ut nullum ea de re decretum, immo nec verbum in Ephesina synodo exstet; cum tamen Xysto de constitutis, non quæ unus episcopus, sed quæ synodus decernere voluit, hic sermo sit. Deinde etiamsi obtinisset Juvenalis quod ambiebat, idque firmari decreto aliquo impetrasset; ad episcopos Illyrici quid attingebat usurpatus Palestinæ principatus? quidve opus erat, ut eos Xystus ad synodum vocaret, ubi hujusmodi statuto se minime teneri admonerentur?

3. Eadem verba quo referri queant, incompertum sibi esse scribit Tillemontius (Tom. XIV pag. 264), nisi his decretum notetur Ephesinæ synodi act. 7, in quo non solum ecclesiarum Cypri assertitur libertas, sed et sua cæteris Ecclesiis jura servantur, atque edicitur: *Placuit igitur sanctæ et œcumenicæ synodo unicuique provinciæ pura et inviolata, quæ jam inde ab initio habuit, sua jura servantur juxta velerem consuetudinem, et liberum sit cuicunque metropolitanano actuum exempla ad suam securitatem excipere.* At simul fatetur vir modestissimus, decretum illud, postquam sedis apostolicæ legati Ephesum advenissent, constitutum esse, nec tamen uspiam quidquam legi, unde legatos illos ei reclanasse colligamus. Xystus autem de constitutis loquitur quæ sedes apostolica nunquam probaverit. Præterea Xystum synodi quæ summam sedi apostolicæ reverentiam exhibuit, vel decreta rejecisse, vel auctoritatem imminuere voluisse quis credat? Ille certe concilium œcumenicum non vago synodi Orientalis, sed saltem proprio synodi Ephesinæ nomine designasset.

4. Hujus papæ verba prima fronte congruere magis videntur Constantinopolitanæ synodo anno 381 habitæ, utpote cujus decreta, in his quæ ad fidem attinent, ita receperunt Romani pontifices, ut cætera constituta etiam diutissime post Xysti tempora probare prorsus nolerint. Quocirca hujusmodi decreta, cum ab Anatolio valde jactiantur, nullius momenti esse Leo ad ipsummet Anatolium rescribens contendit his verbis: *Persuasioni enim tuæ in*

in Asianas provincias jure potitum esse largiamur, a mendacio purgari nequit Philippus presbyter, cum in Chalcedonensi concilio act. 15 Leontio episcopo Asianarum provinciarum privilegium vindicanti ac dicens: *A sancto Timotheo usque nunc 27 episcopi facti, omnes in Epheso sunt ordinati*, respondit, *Sanctæ memoriæ Joannes (Chrysost.) episcopus Constantinopolitanus quindecim episcopos deposuit profectus in Asiam, et alios ordinavit, et Memnon hic ordinatus est.* At quoquo modo Constantinopolitani concilii canones 2 et 3 interpretati sunt regis urbis præsules, eos a Xysti successoribus, saltem ad Hormisdam usque, nedum ab ipso Xysto, admissos non esse certum est.

^c Non cum proxime diebus de Iddua, cujus exemplum Xystus velut in transcurso attingit, sed cum superioribus hæc connectenda sunt. Xystus nempe, qui non plura dicere se præmiserat, rei hujus rationem reddit: quia nimirum pluribus docendi sunt qui ignorant, non qui, ut Proclus, quid officii sui sit apprime callent.

^d Supple, *ita.*
^e Decemb. 18 ann. 437.

nullo penitus suffragatur quorundam episcoporum aut sexaginta, ut iactas, annos facta conscriptio, numquamque a præce scribis mis ad apostolica sedis transmissa notitium (Leo epist. 97, n. b). Quæ autem de fide tam delicta fuerant, ab eadem synodo ad Damasum missa esse, ex ipsius synodi ad eundem papam epistola 15 n. 4 colligitur, nec a quoquam catholico exinde repudiata esse legimus. Certe huius synodi symbolum in Concilio Chalcedonensi art. 2 cum omnium plausu recitatum, art. 5 ejusdem Concilii definitioni totum cum Nævo insertum fuit. Verum nonnullis decretis, quæ recentius constituta sint, Xystum hic moveri prope certum est.

5. Censeamus igitur synodum ab hac papa notari ipsius vero habitum, in qua quedam adversus Ecclesiarum, ac nominatim Thessalonicensis, jura, Proclo instigante, sive, ut lenius loquitur ipse Xystus, committente, constituta sint. Quocirca Xystus in epistola superiore Proclo summa moderatione ac prudentia corripens, totus in eo est, ut illum et ad vœnta Patrum constituta custodienda, et ad servandum antistiti Thessalonicensi honorem delictum cohortetur. Porro ex Theodoretæ epistola 86 ad Flavianum episcopum CP., discimus sua Proclo celebratum esse synodum, in qua nonnulla, haud dubie in gratiam Constantinopolitani antistitis, contra Ecclesiarum aliarum jura constituta sunt. Sic enim ille Theodoretus Flavianum alloquitur: *Scito, domne mi, hauc illum* (Dioscorum Alexandrinum episcopum) *adversus me pusillitatem gerere, ex quo synodis vestris sub beatæ memorie Proclo factis, sanctorum Patrum regulis inharerentes, assensimus; ac de hoc nos semel atque iterum increpasse, quasi et Antiochenorum, ut ait, et Alexandrinorum jura prodiderimus.* Sane in his Theodoretæ verbis nihil est quod non cum iis quæ Xystus de Orientali synodo habet apprime componatur.

6. Quod si ita est, de Concilio quod sub Proclo habitum esse memorat Theodoretus, hoc affirmare licet, primo illud non serius anno 457 celebratum esse, et in eo alia quidem de hac eum apostolice sedis consensu, alia extra fidem et circa disciplinam præter ejusdem sedis præcepta fuisse constituta. Deinde Xystus manifeste docet constitutum illi, quæ præter ipsius præcepta edita sunt, lata fuisse Thessalonicensis antistitis jura. Neque minus ex Theodoretæ liquet, isdem pariter, saltem Dioscori iudicio, violata fuisse Alexandrinorum atque Antiochenorum privilegia: adeo in Dioscori Theodoretum, quod assensu suo decreta illa comparabat, veluti probrotem haberet Alexandrinorum et Antiochenorum jurum, eaque de causa iusto illum odio prosequi se existimaret. Unde merito conjecere est, constitutum illis ea confirmata vel etiam aucta esse privilegia, quæ jam ab anno 381 in concilio Constantinopolitano recte urbis præsulibus attributa sunt. Si etiam synodo sub Proclo non interfuit Theodoretus, sed ejus decretis postmodum assensit, constituta illa per provincias, ut episcoporum assensu ac subscriptione firmarentur, missa esse inde colligitur.

7. Hinc corrigendi Baronius et qui eum secuti sunt conciliarum editores, qui quidem concilium illud sub Proclo ad annum 459 referunt, ac de illo, nisi Theodoretæ verbis fulti, multa comminiscuntur ab eo prorsus aliena. Fugiant nempe Dioscorum a thoe diaconum, cum Constantiнопoli apocrisarium Ecclesie Alexandriae ageret, cum Antiocheno episcopo contendisse pro primatu, eamque ob causam et congregata synodi sui se delictum, ut quæ in *Næva* (hisque conciliis hac de re olim constituta fuissent, rata ac firma manerent) (Baron. sub finem ann. 459; Lab. tom. III, pag. 1284), ac deinde Theodoretum Cyrenepiscopum

se ad tenebras Antiocheni episcopi partes commisisse, ideoque grave Dioscori odium suscepisse. Et vero Theodoretus in laudata epistola Dioscori odium non in se concitatum dicit, quia præsulis Antiocheni jura defendere acriter, sed quia synodi sub Proclo habite constitutis assentiens, Antiochei potius præsulis, non secus atque Alexandrii jura prodidisse iudicabatur. Nec in illa synodo firmata sunt Nicæna decreta, sed de illis, ut ex Xysto colligitur, fuit derogatum. Alterationis vero Dioscori diaconi cum Antiocheno præsule nullum apparet in verbis Theodoretæ vestigium, idque meram fabulam sapit.

8. Non immerito igitur a Baronii sententia Joan. Garnerius in Auctario Theodoretæ, Historiæ ejusdem cap. 7, n. 7, et ad ejus imitationem Anton. Pagius ad annum 459, n. 15, discesserunt. Sed nec illi multo feliciter Theodoretæ mentem videntur assecuti, dum ab hoc scriptore memorari putant literas synodicas, quas Proclus ad dominum Antiochenum antistitem in gratiam Athanasii Pyrrhenorum episcopi scripsit, quæque actioni 14 concilii Chalcedonensis insertæ sunt. Quod ut evidentius pateat, observandum est epistolam ejus explanationem querimus, eo consilio a Theodoro scriptam esse, ut Flaviani opem atque subsidium adversus Dioscori calumnias sibi conciliaret. Hujus rei gratia Flavianum urget, ut decretorum in generali concilio Constantinopolitano sanctorum sit vindex, ac Dioscori superbiam, qua præfinitis sibi limitibus contineri non vult, retundat. Tam in episcopi hujus odium ex eo incurrisse se narrat, quod literis synodice sub Proclo factis assenserit, quasi hoc assensu Alexandrinorum Antiochenorumque jura prodidisset. Jam vero literarum Procli in gratiam Athanasii scriptarum, et synodicarum, quibus assensit Theodoretus, quæ consensit? Procul dubio si tantum literis pro Pyrrhenorum episcopo scriptis subscripsisset et Theodoretus, nihil inde falsæ et causæ cur apud Dioscorum Antiochenorum, longe minus Alexandrinorum, jurum proditor audiret. Primo enim mere commendatitiae sunt hæc literæ, nec in iis Proclus quidquam sibi juris arrogat. Immo Antiochenæ Ecclesie jura in hoc toto negotio salva et illæsa esse discrete declarat, ubi ejus antistitem Dominum sic alloquitur: *Non igitur tua religiositas arbitretur quia tamquam ad injuriam sedis Antiochenæ nostræ civitatis huc venit memoratus Dei amatissimus episcopus Athanasius, etc.* Deinde literas illas non suo tantum, sed ipsius etiam Cyrilli nomine scriptas esse testificatur ac dicit: *Præsentibus eum* (Athanasium) *literis consolantes, confidere jussimus ego atque sanctissimus episcopus et consacerdos Cyrillus.* An Ecclesie suæ jura tunc ignorasse aut prodidisse Cyrillus existimandus est? Longe potiori jure crediderimus synodicas Procli literas, quas Theodoretus epist. 86 ad Flavianum memorat, omnino alias esse ab eis quas concilium Chalcedonense act. 15 exhibet. Sed ubi epistolam Xysti cum prædicta Theodoretæ epistola conferimus, ex nova luce quam sibi invicem conferunt, de una eademque synodo deque iisdem constitutis in utraque sermone esse haud difficulter deprehendimus.

EPISTOLA X.

XYSTI PAPÆ III AD TOTIUS ILLYRICI EPISCOPOS.

Vices suas per Illyricum Anastasio de more commississe se significat. Quæ sit illius potestas. Ut ei reverentiam exhibeant.

Dilectissimis fratribus universis episcopis per Illyricum constitutibus Xysto.

1. Doctor gentium, vas electionis, religionis nostræ firmissimum fundamentum, epistolis omnibus

hæc ipsa augurari licet, ea causa fuit ut Thessalonicensis Ecclesie jura, quæ Proclus usurpare aut imminuere tentabat, integra vindicarentur.

^a Quos videlicet ut una in synodo congregatos Xystus in exordio alloquitur. Hujus autem convocandæ synodi quantum et superiore epistola et ex

quas ad singularum civitatum scribit Ecclesias, de sua in Domino gratulatione testatur, quos legis præceptis parere videat, et in Dei nostri timore versari. Si tanta igitur Apostolo tam docto quam sancto est mentis hilaritas, quod a tantis pariter, quod novit et his ad quos scribit et religioni proficere, unis appellet epistolis, quanto nobis gaudio existimatis esse, quoniam in commune sanctitatis vestræ datur nobis appellare concilium, et sermonem nostrum affectionis piæ circa vos testimonia continentem, cum vestra sanctitate conjungere? Ille enim singulas, ut diximus, epistolis suis visitat Ecclesias: nos ^b tot pariter credimus Ecclesias nostris appellare nos litteris, quot estis qui ad sanctam synodum convenitis. Illi est sermo cum rudibus atque discipulis; nobis sermo cum collegis et doctis. Et ut a beatissimi Pauli, cujus maxime præceptis obedire vos convenit, non recedamus exemplo, non vobis grave sit de his quæ ad nostram notitiam perveniunt, ut servetur disciplina ecclesiastica, commoneri ac si præsentis. Ergo vobiscum quod ad regularum canonumque custodiam proficere novimus, pro sollicitudine nostra conferimus, sequestro filio nostro Artemio presbytero cujus nobis efficacia in agendo pariter et moderatio placuit et amor, ut traditus trames a patribus, firmis vestræ dilectionis vestigiis teneatur, et ea quæ a nobis propter quietem Ecclesiarum sunt ^c custodita, serventur.

2. Illyricanæ omnes Ecclesiæ, ut a decessoribus nostris accepimus, et nos quoque fecimus, ad curam nunc pertinent Thessalonicensis antistitis; ut sua sollicitudine, si quæ inter fratres nascantur, ut assolent, actiones distinguat atque definiat, et ad eum quidquid a singulis sacerdotibus agitur, referatur. Sit concilium quoties causæ fuerint, quoties ille pro necessitatibus emergentium ratione decreverit: ut merito sedes apostolica, relatione ejus instructa, quæ fuerint acta confirmet. Evocatus vestrum venire nemo contemnat, nec congregationi sanctæ ad quam debet festinare, se deneget. Excusatio per contuma-

^a Id est, tam multos pariter.

^b Primum istud nos in recto, sequens in quarto casu sumitur.

^c Mallet Holstenius constituta. A Xysti tamen sco-

ciam non requiratur: ut vobis pariter convenientibus possit in commune constitui, quod Ecclesiarum servet quietem, et populos teneat ad salutem.

3. Nec his vos, fratres charissimi, constitutis, quæ præter nostra præcepta Orientalis synodus decernere voluit, credatis teneri, præter id quidem quod de fide consentientibus judicavit. A canonum præceptis vestrum nemo discedat, nec ab his deviet, quæ juxta regularum ordinem frequens ad vos directa sedis apostolicæ decrevit auctoritas. Si quid forsitan aut inter fratres natum fuerit, aut fratri cuiquam aliqua actio qua pulsetur, illata; aut illic fratre et coepiscopo nostro Anastasio iudice eveniens negotium terminetur, qui vices apostolicæ sedis agere, ut beatæ memoriæ Rufus decessor ipsius, ex nostra voluntate cognoscitur; aut ad nos, si illic finiri non potuerit, eodem tamen suis litteris causam omnem quæ vertitur prosequente, veniat examen.

4. Nullum corpus est, quod capite non regatur. Estis quidem membra, ut novimus sancta; sed vestrum caput respicere et honorare vos condecet: quoniam honor capitis ad spem totius proficit sanctitatis; et suum corpus sollicitis tuetur oculis, quod sibi aptum et dignis videatur ad unamquamque rem officii convenire. Sed ut omne corpus capite regitur, ita ipsum caput, nisi suo corpore sustentetur, firmitatem et vigorem suum perdit, et non tenet quam habuerat dignitatem. Estote igitur, ut esse convenit Domini sacerdotes, Ecclesiarum præsules, religionis nostræ doctores. Reservate fratri et coepiscopo nostro reverentiam quam debetis, et inter vos pacem et concordiam custodite. Sit in vobis, ut esse credimus, cor unum et anima una (*Act. iv, 32*). Nec credatis vobis minui quidquid reverentiæ illius, ad quem et majores nostri et nos Illyricanas Ecclesias juxta morem traditum volumus pertinere, a vestra dilectione et servari volumus et deferri. ^d Data 15 kalendas Januarias, Aetio iterum et Segisvulo consulibus.

po alienum non est custodite. Nihil enim novi constituit, sed quæ a majoribus sunt constituta custodit.

^d Decemb. 18 anni 437.

APPENDIX.

NOTITIA RELIQUORUM SCRIPTORUM QUÆ AD XYSTUM III ATTINENT.

§ 1. Quæ Xystus adhuc presbyter scripsit.

1. Xystus, Zosimo summo pontifice, Romanæ ecclesiæ presbyter tanti erat nominis, ut cum fama eum Pelagianis favere jactasset, hinc non mediocriter efferrentur Christianæ gratiæ inimici, ac nihilominus contristarentur ejusdem gratiæ defensores (*Augustin. epist. 194 n. 1*). Ille vero sinistram rumorem ut quantocius dissiparet, primo Christianæ gratiæ inimicis in frequentissimo populi cœtu prior omnium

D anathema pronuntiavit; ac deinde Leonis tum acolythi opera epistolam ad Aurelium senem misit, brevissimam quidem, sed in qua et de perniciosissimo dogmate et de gratia Dei quid sentiret satis exponeret; nec tacebat quanto vigore, ut recentis erroris fautores coercerentur, egisset (*Idem epist. 191 n. 1*). Demum non ita multo post ad Augustinum et Atypium, Firmo presbytero deferente, aliam prolixioris transmisit epistolam, in qua quod asserue-